

ת"פ 28095/04/17 - מדינת ישראל - פרקליטות מחוז דרום ואח'... נגד פלוני, יצחק דרי, חברת כד-גל ייזום והשקעות, יחיאל אבו - נדון, חברת אבו יחיאל לבנין ואח'...

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"פ 28095-04-17 מדינת ישראל נ' כ' ואח'
28113-04-17

לפני כבוד השופט דניאל בן טולילה

המאשימה: מדינת ישראל - פרקליטות מחוז דרום
ע"י ב"כ עו"ד שלום שיפר

נגד

הנאשמים: 1. פלוני
ע"י ב"כ עו"ד רונן טל ועו"ד ורד אברהם
2. יצחק דרי
3. חברת כד-גל ייזום והשקעות
ע"י ב"כ עו"ד אלכס רון שפירא
4. יחיאל אבו - נדון
5. חברת אבו יחיאל לבנין - נמחקה
ע"י ב"כ עו"ד דוד גולן ועו"ד רוזנבלום
6. זיוה בת יוסף כהן - נדונה
7. חברת "קדמת עדן" - נמחקה
ע"י ב"כ עו"ד פינקלשטיין
8. הרצל בן אשר שמריז - נדון
9. חברת שומר לבנין ופיתוח - נמחקה
ע"י ב"כ ע"ד שרון ועקנין
10. יצחק בן משה חדד - נדון
11. חברת יחד הבונים, ניהול ואחזקות - נמחקה
ע"י בא כוחו עו"ד יעל גרוסמן, ועו"ד אילן שאדי

מזר דין

(נאשמים 3-1)

עמוד 1

הנאשמים 1-3 הורשעו לאחר שמיעת ראיות בשורה של עבירות שוחד והפרת אמונים. נאשם 2 הורשע בנוסף בעבירות לפי חוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000 (להלן: "**חוק איסור הלבנת הון**" ופקודת מס הכנסה [נוסח חדש]).

כתב האישום שבעובדותיו הורשעו הנאשמים עניינו פרשות שחיתות בעיר אשדוד שתחילתן בשנות ה-2000 וסופן בשנת 2011. נסיבות ביצוע העבירות פורטו באריכות בהכרעת הדין מיום 24.2.22. משכך, ועל מנת שלא להאריך יתר על המידה, פרטי האישומים, קביעותיו העובדתיות, כמו גם המשפטיות של בית המשפט יפורטו בגזר הדין בתמצית בלבד.

במסגרת האישום הראשון, נקבע על ידי בית המשפט כי נאשם 1 ונאשם 4 סיכמו ביניהם במהלך שנת 2004 כי הנאשם 1 ידאג לשנות את ייעוד הקרקע בגוש 2463, חלקות 10, 28, מ"בית החלמה ליולדות" למגורים וזאת בתמורה לכך שלאחר שתתקבל המלצת הוועדה המקומית לשינוי ייעוד, תינתן לנאשם 1 אופציה לרכישת הקרקע תמורת סכום של 2.1 מיליון ₪. נקבע כי הסך של 2.1 מיליון ₪ שהוצע לנאשם 1 כ"אופציה", נמוך משמעותית משווי המגרש לאחר שינוי הייעוד למגורים. שווי המתת הוערך על ידי בית המשפט (בהערכה זehירה) ככזה הנע בין מאות אלפי שקלים ועד לסכום של למעלה ממיליון ₪ (ראה סעיפים 239-245 להכרעת הדין).

נקבע כי נאשם 1 פעל לשינוי הייעוד מבלי ליידע כפי חובתו את הגורמים השונים בדבר האינטרס האישי שיש לו בעסקה; תוך יצירת מצג שווא כלפי הוועדה ולפיה אדם אחר בשם צבי שידלובסקי הוא זה שפועל כרוכש הקרקע; במעורבות הישירה והעקיפה של נאשם 1; בניגוד לעמדת חלק מאנשי המקצוע וחברי וועדה; תוך סטייה מן השורה. בסופם של דברים לא עלה בידי נאשם 1 לגרוף לכיסו את המתת שביקש לעצמו, וזאת לאור כך שלאחר שינוי הייעוד, כשבדו קרקע מושבחת, הנאשם 4 מכר אותה ליצחק אטיאס בניגוד לסיכום עם נאשם 1.

בשל המפורט, הורשע הנאשם 1 בעבירה של לקיחת שוחד לפי סעיף 290(א) לחוק העונשין, התשל"ז - 1977 (להלן "**החוק**").

באישום השני, נקבע על ידי בית המשפט כי חרף ניגוד העניינים בו היה מצוי נאשם 1 בשל המפורט באישום הראשון, הוא המשיך לדון בבקשותיו של נאשם 4 שהובאו לדיון בוועדה המקומית, מבלי לדווח על היותו בניגוד עניינים ומבלי שפעל לנטרלו. עוד נקבע כי הנאשם 1 שוחח עם מספר מעורבים הקשורים למכירת הקרקע (באישום הראשון) וציין בפניהם כי בשל התנהלותו של נאשם 4 שמכר את הקרקע המושבחת לאדם אחר, הוא דאג למנוע את קידומן של שלוש תכניות אותן ניסה הנאשם 4 לקדם בוועדה המקומית.

בגין מעשים אלו הורשע הנאשם 1 בעבירה של הפרת אמונים לפי סעיף 284 לחוק.

במסגרת האישום השלישי, נקבע כי במועד שאינו ידוע במדויק ולפני 29.6.05, קיבל הנאשם 1 שוחד בסך 80,000 ₪ עבור קידום פרויקט "מגדלי נוף". עוד נקבע כי נאשם 1 היה מעורב בקידום הפרויקט על ידי כך שנתן ייעוץ "לא פורמלי" ליזמים. נאשם 1 השתתף בישיבות וועדת המשנה מיום 16.4.08 ו- 23.7.08 בהן אושרה ליזם תוספת של 6 יחידות דיור על פני שלוש קומות (תוספת פנטהאוזים לפרויקט) מבלי לדווח לאיש על הכספים שקיבל מהיזם וחרף היותו מצוי בניגוד עניינים. הדיון מיום 23.7.08 נעשה בניגוד לדעתו של יועמ"ש הוועדה שלא ראה מקום לאפשר הליך של "דיון נוסף". נאשם 1 תמך בתוספת יחידות הדיור בניגוד לדעתו של יושב ראש הוועדה, ראש העיר צבי צילקר ז"ל ובטרם הוסרו כל ההתנגדויות.

בגין מעשים אלו הורשע הנאשם 3 בעבירה של לקיחת שוחד לפי סעיף 290(א) לחוק.

באישום הרביעי נקבע כי בתחילת שנות ה-2000 נערך הסכם בין נאשם 2 לבין זיוה כהן (נאשמת 6) לפיו נאשם 2 יקדם פרויקטים שונים של זיוה כהן ובכללם פרויקט "מבוא אשדוד" וזאת עבור תמורה התלויה בהצלחת נאשם 2 (להלן: "**ההסכם**"). עוד נקבע כי התמורה אותה קיבל נאשם 2 בגין קידום הפרויקט הייתה אופציה לרכוש מחצית מחלקה של

זיוה כהן בפרויקט במחיר עלות (להלן: "האופציה"). הנאשם 2 היה מעורב בפרויקט בדרכים שונות וזאת כאשר בכל העת הוא מכהן כחבר מועצה, ובחלקה של התקופה (עד לסוף שנת 2005) גם כחבר בוועדת המשנה. נאשם 2 שילם לנאשם 1 בחודש פברואר 2016 סכום של 107,180 ₪ בגין טיפולו בקבלת אישור מנהל מקרקעי ישראל לפרויקט "מבוא אשדוד". אף שכך נאשם 1 ניהל מטעם עיריית אשדוד משא ומתן מול חברת "מבוא אשדוד" בהיותו מצוי בניגוד עניינים הנובע מהתשלום שקיבל מנאשם 2.

במסגרת ההסכם, נאשם 2 קיבל מזיוה כהן מתת בסך של 46,893 ₪ ששימשו אותו במתן הלוואה לחבר המועצה שלמה אלבוז. בנוסף, קיבל הנאשם מזיוה כהן סך של 1.5 מיליון ש"ח. נקבע כי בניגוד לטענה לפיה מדובר בהלוואה, סכום זה, הורכב בחלקו האחד ממקדמה של שכר המגיע לנאשם 2 עבור קידום פרויקט "בית שמש" ובחלקו האחר, מתת פסולה בגין ויתור של נאשם 2 על האופציה שניתנה לו (אופציה שביסודה מושחתת וניתנה לו בקשר לתפקידו הציבורי). הוכח בפני בית המשפט כי הנאשם 2 קיבל מנאשם 1 אינפורמציה לגבי המשא ומתן שהתנהל בין העירייה לבין השותפים השונים בחברת "מבוא אשדוד" ובתוך כך ניסה להשפיע על תוצאותיו. הנאשם 2 לא כלל בספרי הנהלת החשבונות את הסכום של 1.5 מיליון ₪ כהכנסה, ערבב בין כספים כשרים לכספי השוחד, ביצע בכספים אלו המהווים רכוש אסור שורת פעולות בהיקף כולל של 1.45 מיליון ₪.

בגין מעשים אלו הנאשם 2 הורשע בעבירה של לקיחת שוחד לפי סעיף 290(א) לחוק העונשין, איסור הלבנת הון לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, פעולה ברכוש אסור לפי סעיף 4 לחוק איסור הלבנת הון, וניהול ספרי חשבונות כוזבים לפי סעיף 220(4) לפקודת מס הכנסה התשכ"ג-1963. הנאשם 1 הורשע בעבירה של הפרת אמונים לפי סעיף 284 לחוק.

באישום החמישי נקבע כי נאשם 2 פנה ליזמים, יואל ישראל, גלעד פרימק ושמעון גוזלן לאחר שזכו במכרז לבניה רוויה ברובע טז', בהיותו חבר מועצה, והציע להם שיפעל לאשר תוספות יחידות דיור וקידום הפרויקט בתמורה לסכומי כסף שונים. הסיכום בין הצדדים נעשה תחילה בעל פה ובהמשך נחתמו הסכמים נפרדים מול כל אחד מהיזמים. הנאשם 2 קיבל במצטבר משלושת היזמים שוחד בסך של כ - 2.35 מיליון ₪.

הנאשם 2 השתתף בישיבת וועדת המשנה מיום 21.12.05, וביחד עם נאשם 1 תמך בהצעה שהקלה עם היזמים לפיה היזמים יוכלו לקזז יחידות דיור מכל מאגר מוכר (ולא רק מ"הרובע המיוחד") או תמורת ערבות בנקאית בסך של 16,000 דולר. הצעה זו התקבלה בניגוד לעמדת מהנדס העיר. הערבות המוצעת הייתה נמוכה משמעותית משווה של יחידת דיור ממאגר מוכר באותה עת.

בהתאם לבקשתו של נאשם 2, חלק מהמתת, על סך 453,000 ₪ שולם על ידי חברת "אחים ישראל" (בשיקים של חברת "פרימק") לנאשם 2 באמצעות חשבונית של נאשמת 7 בתיאום עם נאשמת 6. כספים אלו הועברו בדרך שאינה ידועה למאשימה לנאשם 2. בהמשך להמלצת הוועדה המקומית להגדיל את זכויות הבניה, ביום 30.10.06 אישרה הוועדה המחוזית הפקדת תכנית לתוספת של 118 יחידות דיור ברובע טז'.

עוד נקבע כי נוסף להגדלת מספר יחידות הדיור הנאשם פעל עבור היזם שמעון גוזלן בדרכים שונות, לרבות מול גורמי רישוי בעירייה והכל בהיותו מצוי בניגוד עניינים ומבלי לדווח לאיש על כך. נאשם 2 כלל את כספי השוחד בספרי הנהלת החשבונות של נאשמת 3 תוך הצגת מצג שווא כי מדובר בפעילות לגיטימית. הנאשם 2 ביצע פעולות שונות בכספי השוחד שהם בבחינת רכוש אסור ונמנע מלכלול את הסך של 453,000 ₪ בספרי החשבונות של הנאשמת 3.

בגין מעשים אלו הורשע הנאשם 2 בעבירות של לקיחת שוחד לפי סעיף 290(א) לחוק העונשין, הלבנת הון לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, פעולה ברכוש אסור לפי סעיף 4 לחוק איסור הלבנת הון וניהול ספרי חשבונות כוזבים לפי

סעיף 220(4) לפקודת מס הכנסה.

במסגרת האישום השישי וביחס למגרש 136 נקבע כי נאשם 1 סיכם עם הרצל חכמוב ז"ל, קלוד נחמיאס ויצחק חדד כי בתמורה לקבלת 160,000 ש"ח הוא ידאג לקידום זכויות הבנייה בקרקע אותה מכר הרצל חכמוב ז"ל לחברת "יחד הבונים" בבעלות קלוד וחדד.

בהמשך לאמור, וועדת המשנה התכנסה ביום 20.7.05 ואישרה בניגוד למדיניות סדורה ועקבית שהוחלה באותה עת, הגדלת זכויות הבנייה ב-74 יחידות דיור אף שבקרקע כבר נבנו 368 יחידות דיור בהתאם לתב"ע המקורית.

נקבע כי לנאשם 1 הייתה מעורבות בהקלה נוספת שניתנה ליזמים כך שתוספת היחידות הדיור נעשתה על דרך של השבחה ולא באמצעות הבאת יחידות דיור ממאגר מוכר. בנוסף, נאשם 1 השתתף בישיבה מיום 9.7.08 ותמך בבקשה של קלוד נחמיאס לתוספת 8 יחידות דיור, אף היא בדרך של השבחה.

באשר לפרויקט "K TOWERS" נקבע כי נאשם 2 לקח מקלוד נחמיאס שוחד בסך 144,000 ₪ בתמורה לקידום הפרויקט. בית המשפט דחה את טענתו של נאשם 2 לפיה סכום זה הנו חלק מהחזר הריבית לה הוא זכאי בגין הלוואה שהעמיד לחברת "יחד הבונים". שני הנאשמים השתתפו בישיבות הקשורות לפרויקטים בהן מעורבות חברות בבעלות קלוד נחמיאס ויצחק חדד חרף היותם מצויים בניגוד עניינים.

בגין מעשים אלו כל אחד מהנאשמים 1 ו-2 הורשעו בעבירות של לקיחת שוחד בהתאם להוראת סעיף 290(א) לחוק והפרת אמונים לפי סעיף 284 לחוק.

במסגרת האישום השביעי נקבע כי הנאשם 2 העמיד עצמו במצב של ניגוד עניינים על ידי מתן הלוואה לחברת "יחד הבונים" בהיותו חבר ויושב ראש מועצת שיכול להטיב את מצבה. בגין מעשים אלו הנאשם 2 הורשע בעבירה של הפרת אמונים לפי סעיף 284 לחוק.

במסגרת האישום השמיני נקבע כי עובר ליום 9.11.10 נאשם 2 ונאשם 8 סיכמו ביניהם כי נאשם 2 ידאג לקידום פרויקט "שומרז סיטי" ובתמורה נאשמת 9 תעסיק את חתנו של הנאשם 2 כאדריכל הפרויקט. בנוסף, בתו של נאשם 2 אביבית ובנו לירן יקבלו הנחה בעת רכישת דירות מגורים בפרויקט.

נקבע כי נאשם 2 ביקש מנאשם 1 את עזרתו בקידום הפרויקט. בדיון שנערך ביום 9.11.10 בוועדת המשנה בהשתתפותו של זהבי שייצג את הנאשמת 9 הוחלט, בתמיכת הנאשם 1, לדחות את התנגדויות הדיירים ולקבל את בקשת שומרז. בשנת 2011 רכשו אלירן וזהבי דירות מנאשמת 9 כאשר הנאשם 2 סיכם על מחירי הדירות עם נאשם 8 עוד טרם החלה מכירת הדירות. בגין מעשים אלו הורשע הנאשם 2 בעבירה של לקיחת שוחד בהתאם להוראת סעיף 290(א) לחוק.

טיעוני התביעה לעונש:

המאשימה, בטיעוניה לעונש הפנתה לערכים המוגנים בהם פגעו הנאשמים במעשיהם, בכללם הבטחת פעילות המנהל התקין; ניקיון כפיהם של משרתי הציבור; שמירה על אמון הציבור במערכת המנהל הציבורי; פגיעה בעיקרון השוויון (ביחס לעבירות המס); שמירה על תקינותה וניקינותה של המערכת הפיננסית (ביחס לעבירות הלבנת הון). המאשימה ביקשה לקבוע מתחם עונש נפרד לכל אישום בעבירת השוחד ומתחם כולל ביחס לעבירות של הפרת האמונים ועבירת המס של נאשם 2.

אשר לנסיבות ביצוע העבירות על ידי נאשם 1 וביחס לאישום ראשון בית המשפט התבקש לתת הדעת לתכנון ולתחכום בכללם חתימה על הסכם אופציה שנועד להעניק כסות חוקית לשוחד; לדאגה שנציג מטעם נאשם 1 יופיע

בפני הוועדה; לקידום הפרויקט במהירות; להטבה הכספית בדמות הוצאת שומה חלף רכישת יחידות אוויר, למעורבות של הנאשם מול השמאי, לכך שהחלטות הוועדה המיטיבות עמו התקבלו בניגוד לעמדת הגורמים המקצועיים; להשתתפותו בפועל בחלק מהשיבות; לשווי המתת שני בין מאות אלפי ₪ ועד למעלה ממיליון ₪; לסטייה הבולטת מן השורה; לגריעה מהקופה הציבורית בסכום של 300,000 דולר שנחסכים לקבלן; לכך שלאחר ביטול ההסכם הפך נאשם 1 למתווך בפרויקט בעודו מכהן כסגן ראש עיר.

לגבי האישום שני הוטעם כי אמנם התכנון אינו רב, יחד עם זאת, הנאשם 1 השתתף בשיבות חרף ניגוד העניינים החרף בו היה מצוי וכן פגע באמון הציבור באמירות שהשמיע, גם אם לא מימש אותן בפועל. לגבי האישום שלישי פורט חלקו המרכזי של הנאשם שקידם והצביע בעד הוספת יחידות דיור בתמורה לשוחד שקיבל. הנאשם 1 הוציא חשבונית שנועדה לתת כסות חוקית למעשיו; הנאשם הצליח להעביר החלטות בוועדה בניגוד לעמדת ראש העיר תוך סטייה מן השורה; הנאשם השתתף בוועדות חרף ניגוד העניינים בו הוא מצוי. באישום רביעי: הנאשם 1 מסייע לנאשם 2 באמצעות מסירת מידע אליו נחשף מתוקף תפקידו הציבורי כסגן ראש עיר וכן טיפל מטעם העירייה בפרויקט בו יש לו ניגוד עניינים מבוהק. באישום שישי: לכך שלעבירות קדם תכנון רב כמו גם לנזק הרב שנגרם לציבור. הנאשם סייע ליזמים להשביח את הקרקע ששימשה לאחסון על ידי הגדלת מספר יחידות הדיור, בהפחתה בתשלום היטל ההשבחה ובהמשך סייע בקבלת תוספת לתוספת והכל תוך סטייה מן השורה; השוחד התקבל משני יזמים שונים. העבירות נפרשו על פני שנים.

אשר לנסיבות ביצוע העבירות על ידי נאשם 2 וביחס לאישום רביעי נטען כי נאשם 2 היה בבחינת "עובד" של נאשם 6 משך שנים; הסכם המחאת הזכויות שנערך ביניהם נועד ליצור כסות חוקית לשוחד תוך ערבוּב המתת עם כספים לגיטימיים; הנאשם 2 קידם את הפרויקט שהיה לו אינטרס אישי בו; העבירות השתרעו על פני תקופה של 10 שנים. נטען כי לזכותו של הנאשם תיזקף העובדה כי לא הוכחה מהי התמורה הקונקרטית וכן שלא ידוע מהו היקף השוחד מתוך המיליון וחצי ₪.

באישום חמישי: הנאשם 2 היה זה שפנה לכל היזמים בפרויקט והציע להם להגדיל את הזכויות; הנאשם דאג להקטנת היטל ההשבחה ולזירוז הפרויקט; הנאשם ערך ליזמים סיורי ראוּה בעירייה; נחתמו הסכמים והוצאו חשבוניות ואף במקרה אחד השוחד מועבר דרך נאשם 6. הנאשם 2 קיבל מ-4 יזמים שונים תמורה של 2.3 מיליון ₪; הנאשם השמיט הכנסה בסכום של 453,055 ₪ והלבין הון. באישום שישי: מעשיו של הנאשם פגעו בתפקוד הוועדה, בטוהר המידות ובאמון הציבור. באישום שביעי: הנאשם 2 היה מצוי בניגוד עניינים חריף שנמשך זמן רב בזיקה ל-2 מהיזמים הגדולים בעיר ומכאן, הפגיעה המוגברת באמון הציבור. באישום שמיני: לעבירה קדם תכנון דקדקני שכלל את החלפת האדריכל בחתנו של הנאשם בתמורה לקידום הפרויקט; פניה לנאשם 1 וחבר מועצה נוסף שיסייעו לו בתכניתו.

בשל כל אלה, ולאור הפסיקה שהוצגה מטעמה, סבורה המאשימה שמתחם העונש ההולם **באישום הראשון** (נאשם 1) מן הראוי שיהיה בין 4 ל-6 שנות מאסר, לצד קנס בסכום של 200,000-300,000 ש"ח; **באישום השלישי** (נאשם 1) המתחם הוא בין 30-45 חודשי מאסר בפועל וקנס של בין 160,000-240,000 ₪; **באישום הרביעי** (נאשם 2) המתחם של 24-36 חודשי מאסר בפועל וקנס בין חצי מיליון למיליון ₪. **באישום החמישי** (נאשם 2) המתחם של 7-9 שנות מאסר וקנס של 2-3 מיליון ₪. **באישום השישי** (נאשם 1) מתחם של בין 5-6 שנות מאסר בפועל וקנס פי 3-4 מסכום של 226,000. **באישום השמיני** (נאשם 2) מתחם של בין 18-30 חודשים מאסר בפועל וקנס של 50,000-100,000 אלף ₪.

בגין **מכלול עבירות הפרת האמונים** ביחס לנאשם 1 מתחם העונש ההולם המבוקש הוא בין 12-24 חודשי מאסר בפועל וביחס לנאשם 2 בית המשפט התבקש לקבוע מתחם של 10-20 חודשי מאסר בפועל לצד השתת **קנס. בגין עבירות המס** סבורה המאשימה כי מתחם העונש ההולם מן הראוי שיהיה בין 18-30 חודשי מאסר בפועל וקנס בין 100,000-200,000 ₪.

בגדרי המתחמים פורט הצורך בהרתעת הרבים וההגנה על שלום הציבור. נטען כי שיקולי הרתעת הרבים מקבלים משנה תוקף, בשים לב לכך שעבירות מעין אלה מבוצעות לרוב על ידי נאשמים רציונאליים. המדובר בעבירות קשות לגילוי המשפיעות על סדרי השלטון ואמון הציבור בעובדי הציבור. להעדר עבר פלילי אין לייחס משקל רב שעה שמדובר בעבירות צווארון לבן שכן על פי רוב אלו מבוצעות על ידי אנשים נורמטיביים שאלמלא כן, לא יכלו לכהן בתפקיד ציבורי; הנאשמים לא נטלו אחריות על מעשיהם; ביחס לחלופי הזמן הרי שמדובר בתיק מורכב ועצום בהיקפו (150 קרגלים) שהצריך השלמות חקירה ועריכת שימועים. אף שכך המדינה עמדה בהנחיות היועמ"ש לממשלה והמשפט עצמו הסתיים בפרק זמן סביר. חלק ניכר מהזמן שחלף נובע מהתקופה הארוכה בה בוצעו העבירות דבר המהווה נסיבה לחומרא. לקולא, בית משפט התבקש להתייחס לגילו של הנאשם 2 ולמצבו הרפואי של הנאשם 1.

לאור האמור, עתרה המאשימה להטיל על הנאשמים עונש כולל (תוך חפיפה בין המתחמים) כך שבסופם של דברים יושת על כל אחד מהנאשמים מאסר בפועל לתקופה של 9 שנים. עוד ביקשה המאשימה להשית על נאשם 1 קנס בסכום של מיליון ₪; על נאשם 2 קנס בסכום של 3 מיליון ₪ שיועבר לקרן החילוט; אשר לנאשמת 3, בשים לב לכך שמדובר בחברה שאינה פעילה, ביקשה המאשימה להשית קנס סמלי בלבד. בנוסף, ביקשה המאשימה להשית על הנאשמים מאסר על תנאי, לקבוע כי נפל במעשיהם קלון, לפסול אותם לכהן כחברי ועדה לתכנון ובניה.

טיעוני הנאשם 1 לעניין העונש:

ב"כ הנאשם 1 הפנה בפתח טיעוניו לבעייתיות ב"נראות הציבורית" בדרך סיומו של תיק זה כאשר היזמים "המיליונרים והמיליארדרים" קונים את חרותם ויוצאים בענישה כלכלית בלבד בעוד שני הנאשמים צפויים לתקופת מאסר ארוכה.

נטען כי אף שמדובר ב"מגה תיק" משך ניהול החקירה, הזמן שנדרש להגשתו של כתב האישום בהצטרף לזמן ניהול התיק, מובילים לכך שנאשם 1 נותן את הדין על מעשים שנעשו לפני כמעט שני עשורים. פורט כי בתיקים גדולים ומורכבים יותר בהם נעשו חיקורי דין וגויסו עדי מדינה ההליכים הגיעו לכלל סיום בתקופה קצרה יותר. הודגש כי הימשכות ההליכים אינה רובצת לפתחו של נאשם 1 אשר התייצב לכל חקירה, ענה לשאלות, ניהל את השימוע בחריצות ובענייניות, הסדיר את הייצוג במהרה ולמעט דחייה של מספר ימים (שהייתה נעוצה במצבו הרפואי) נמנע מהגשת בקשות לביטול או דחיית דיונים. הנאשם 1 עבר ועובר עינוי דין, תקופה ממושכת שבה חייו תלויים על בלימה, הוא אינו עובד ואינו יכול לתכנן תכניות לעתיד.

נטען כי הנאשם 1 כפר במיוחס לו, אולם ניהל את ההליך באופן יעיל תוך וויתור על שמיעת עדותם של מרבית השוטרים. הנאשם עודנו כופר בכך שקיבל כספי שוחד, אולם במרחק הזמן מבין את הבעייתיות הנוגעת לניגוד העניינים בו היה מצוי. הנאשם הצדיק מעשיו בכך שבעת הרלוונטית פעל ממניעים כשרים כשלסברתו יכול היה להפריד בין ה-"איש" ל-"ציבורי". התיקון לחוק התכנון והבניה בכל הקשור לפעולה במצב של ניגוד עניינים, "לא תוקן בחלל ריק" והורתו, ככל הנראה, נעוצה בכך שהנורמות שהיו קיימות באותה עת, לא היו ברורות דיין. הנאשם אווז בתפיסת עולם לפיה יש לקדם בניה בכל מקום בארץ וכמה שיותר. תפיסה זו לא גובשה בדיעבד על מנת להצדיק את המעשים אלא כחלק מאמונתו הפנימית, חלקה דתית, לדבר בשבחה של הארץ.

בהתאם למבחן ה"קשר ההדוק" יש לקבוע מתחם אחד בגין מכלול מעשיו של הנאשם. חלוקת המעשים לאירועים נפרדים תוביל להצטברות טכנית ומלאכותית תוך טשטוש התמונה השלמה בכללותה. לחילופין, וככל שיקבעו מתחמים נפרדים, מבוקש שבית המשפט יעשה שימוש בהוראת סעיף 40ג לחוק העונשין ויקבע עונש כולל לכלל האירועים.

הוטעם כי מלכתחילה סכומי השוחד שנאשם 1 קיבל בסך 240,000 ₪, "לא היו על הצד הגבוה", הנאשם לא התעשר מסכומים אלה, בפרט כאשר הוא לא עבד באותן השנים ובהעדר מקור פרנסה אחר הכסף שימש עבורו דמי מחיה. ביחס ל"בית החלמה ליולדות" המתת לא מומש. בהשוואה לתיקים אחרים ואף בהשוואה לסכומי השוחד בתיק זה, אין

המדובר בסכום גבוה במיוחד. אין המדובר בשוחד מתמשך או כזה שניתן בהפקדות חודשיות.

נטען כי מתחם העונש הראוי בגין מכלול העבירות תחתיות שנתיים ותקרתו 4 שנים כאשר יש למקם העונש בתחתיתו ואף לחרוג ממנו מטה. המדובר בנאשם נעדר עבר פלילי, הנתמך כיום על ידי בנותיו. הנאשם 1 כיום אדם "כבוי ומושפל" שאינו עובד וכל היום לומד תורה. הנאשם 1 הוא רב ולא למד מקצוע למעט תעודת הוראה במסגרת הסמכתו כרב. הנאשם התחתן בגיל צעיר ומגיל 26-29 ניהל רשת של מוסדות דת במרכז הארץ. בגיל 33 אריה דרעי מינה אותו כמנכ"ל רשת החינוך "אל המעיין", תפקיד אותו מילא במשך 3 וחצי שנים שאז נכנס לפוליטיקה. לנאשם 6 ילדים.

מצבו הרפואי של הנאשם 1 אינו מיטבי. תוך כדי ניהול ההליך הוא עבר אירוע מוחי שהותיר את חותמו, בין היתר על יכולת הדיבור שלו. הדבר ניכר לעין ולאוזן ובולט גם על ידי השוואת התנהגותו כפי שהיא מתועדת במהלך חקירותיו לפני כעשור להיום. הנאשם מתעייף מהר וכוחותיו אינם מאפשרים לו ל"גמור את היום". הנאשם חי את ההליך במשך כעשור כשהוא מלווה בפרסומים בכלי התקשורת, לצד הוקעה ציבורית והוקעה מצד חלק ממכריו. הנאשם נפגע כלכלית וכמכלול הוא מורתע מפני ביצוען של עבירות דומות.

מטעמו של נאשם 1 העידו מספר עדי אופי: מר שמעון איפרגן, המכהן כרואה חשבון של בית אבות באשדוד ע"ש "שאל בן שמחון" העלה על נס את תרומתו של הנאשם 1 למוסד. גב' חנית צור המשמשת כ- 13 שנה בתפקיד ראש מנהל שירותים חברתיים באשדוד תיארה כיצד בשנת 2009 הנאשם שבאותה עת היה ממלא מקום ראש העיר וממונה על הרווחה, קיבל אותה לעבודה וכיצד זכתה ללמוד רבות מהנאשם. הגב' סימונה מורלי המשמשת כמנכ"לית התאגיד העירוני באשדוד ל"מאבק בביטחון וחוסן קהילתי" תיארה כיצד בזכותו ותמיכתו של נאשם 1 ששימש כיו"ר דירקטוריון התאגיד הפך להיות מצליח, הנותן מענה למאות מטופלים ונזקקים.

נוסף לעדי האופי, הוגש לבית המשפט מכתב מאת אשתו של נאשם 1 הגב' כ"ר. הגב' כ' תיארה במכתבה את המתח והחרדה שבו היא והנאשם שוהים מאז החל ההליך המשפטי, את מצבם הכלכלי המורכב ועל כך שהם נתמכים בילדיהם ובמשפחה המורחבת. עוד פירטה בדבר מצבה הרפואי, קשיי התפקוד שלה ועל כך שנאלצה לעזוב את עבודתה בעקבות מצבה זה. למכתב צורפו מסמכים רפואיים, וצילום תעודת נכה.

נאשם 1 בדבריו לעונש, הסביר כי גם הוא, ככל אדם, יכול לטעות, ואם טעה, הרי שזו טעות בשיקול דעת שלא צריך בגינה להענישו בחומרה. הוא לא עברין, ולא רואה את עצמו עברין. הוא לא תיאר לעצמו כי מסלול חייו ישתנה מקצה לקצה. הוא תמיד נזהר לא להיות חייב לאיש וטעה שהתערב בהחלפת השלטון (הכוונה תמיכתו בבחירות המקומיות בראש העיר יחיאל לסרי ולא בראש העיר הקודם צבי צילקר ז"ל, ד.ב.ט). היום הוא לא היה עושה את הטעות הזו. הוא סגור מזה 5 שנים בבית ולא מתרועע בשמחות ואירועים למעט תפילות. מצבו הכלכלי התדרדר. בעטיו של ההליך המשפטי נאסר עליו לעבוד בעבודה ציבורית ואילו במגזר הפרטי רצו להמתין לסיומו של ההליך. בתוך כך הוא לקה באירוע מוחי, הקורונה התפשטה וכל זה "זרק אותי לקנטים".

יחד עמו גרות בבית שתיים מבנותיו הרווקות ואשתו שגם היא חולה. לדבריו, מאחורי הטיעונים המשפטיים והצדדים המלומדים עומד אדם עם משפחה שיש לו רצון לחיות ועל כן הוא מבקש את רחמי בית המשפט.

טיעוני ב"כ הנאשם 2:

ב"כ הנאשם 2 החרה החזיק אחר טיעוניו של נאשם 1 בכל הנוגע להימשכות ההליך כמו גם ביחס ל"מסר הציבורי" הנלמד מהאופן שבו התיק מגיע לכדי סיום. נטען כי היחידה החוקרת נמנעה מלברר חשדות הנוגעים לראש העיר צבי צילקר ז"ל ולעו"ד מור כהן שותפו של נאשם 2 בחברת "כד-גל". באשר לקבלנים לגביהם נטען שהציעו שוחד, המאשימה הגיעה עמם להסדרים מקלים. העובדה שאדם מבוגר בן 77 יישלח לכלא לשנים רבות בעוד האחרים יצאו פטורים כמעט בלא כלום פוגעת בתחושת הצדק.

נטען כי בכל פסקי הדין בהם נגזרו עונשים חמורים ועליהם התביעה משליכה את יהבה (כדוגמת אלו בעניינם של אהוד אולמרט, שלמה לחיאני, פאינה קירשנבאום ואח'), דובר על נאשמים בכירים, חזקים, בעלי השפעה שניצלו את הכוח הרב שהיה בידם על מנת לקבל מתת פסולה. במקרה שלנו, המאשימה מבקשת למצות את הדין דווקא עם הזוטרים.

נאשם 2 היה בכל העת הרלוונטית מעבר לשיא כוחו הפוליטי, פעל בהתנדבות כחבר מועצה וראה זאת כשליחות ציבורית. הנאשם אף לא היה מן הבכירים בעירייה ואין דומה השפעתו לזו של ראש עיר, מהנדס עיר ואף לא של ראש וועדה. הנאשם 2 היה חבר מועצה בעל היכרות טובה עם הנעשה בעיר שרוב זמנו הוקדש לחינוך.

אשר לשיקולי אחדות הענישה, נטען כי המאשימה בהגעתה להסדרים מקלים עם נותני השוחד גילתה דעתה כי אין המדובר באירועים המצדיקים השתתפות עונש של 9 שנים ואף לא מחצית מעונש זה. אשר לקנס, על רקע בקשת המדינה לחלט חצי מביתו של הנאשם אין לה שום משמעות פרקטית וממילא לא יעלה בידי הנאשם לשלמו.

בחינת המעשים מנקודת מבטו של הנאשם 2 היא שהוא פרש מן העירייה, לסברתו ובתיאום עם עו"ד, ראה במעשיו חוקיים, פתח עסק ונקשר עם היזמים באופן גלוי עם פנקס חשבוניות וחברה שנפתחה לשם כך במיוחד. נסיבות ביצוע העבירות צריכות להוביל לקביעתו של מתחם שתחתיתו שנתיים ותקרתו 4 שנים.

אשר למצבו הרפואי של הנאשם ובהסתמך גם על חוות הדעת של ד"ר איגור ברש וד"ר יונתן שמעוני נטען כי מדובר במי שהפך לשבר כלי "פשוטו כמשמעו". הנאשם שבעבר היה "חד כתער" הוא היום אדם מבולבל ששוכח שמות של אנשים. הוטעם כי בכך שחוות דעתו של שמעוני הוגשה בהסכמה, גם המאשימה אינה חולקת על כך שהנאשם סובל מפגיעה בזיכרון וירידה בתפקודיו הקוגניטיביים. מדובר בנאשם בן 77, נעדר הרשעות קודמות. הנאשם "סבל מעל ומעבר לכל דרישה של הלימה". לנאשם 2 משפחה למופת, הוא פעל רבות עבור תושבי אשדוד, ובמעשיו העיד על היותו אדם ערכי, יצרני, אדם טוב המועיל לחברה. שילובם של כל אלה מצדיק חריגה מטה ממתחם העונש ההולם.

גם מטעמו של הנאשם 2 העידו מספר עדי אופי לעניין העונש. פרופסור יהודה חדד אחד ממקימי המכללה האקדמית להנדסה "סמי שמעון", פירט כי הוא מכיר את הנאשם 2 מזה 25 שנה. לדבריו, נאשם 2 היה אחד מהכוחות המובילים בהקמת הקמפוס באשדוד. הנאשם 2 פעל ודאג גם להקמתה מחדש של הישיבה שפונתה מגוש קטיף, בעיר אשדוד. מדובר בפרויקט בעל משמעות רבה לתושבי אשדוד, ובפרט, לתושבים הדתיים שבה. נאשם 2 חנך את ילדיו ונכדיו לאהבת הארץ ועזרה לזולת. תרומתו הרבה לבניית העיר הובילה לכך שמשפחות רבות כיום מתפרנסות בזכות עצמן.

הגב' דינה בר אולפן המשמשת כמשנה למנכ"ל עיריית אשדוד, שיבחה פועלו של נאשם 2 בתחילת שנות ה-90 כאשר העיר אשדוד קלטה את גלי העלייה הגדולים בדגש על מציאת מסגרות חינוכיות לעולים וילדיהם. תואר כיצד נאשם 2 השקיע בתלמידים החלשים. הנאשם 2, עשה מהפכה בתחום החינוך החרדי, דאג לכך שבנות ממגזר זה ייגשו לבגרויות ובהמשך תוכלנה לפתח עצמאות כלכלית.

הגב' חנה דרי (אשתו של הנאשם), תיארה את השינוי לרעה שחל בנאשם 2 ובמשפחתם מרגע שנפתחה החקירה נגדו. כך תיארה בעיות שינה, סיוטים, חוסר שמחה, או רצון לצאת מחוץ לבית. לדבריה, נאלצה להתפטר מעבודתה ולצאת לפנסיה על מנת לעזור לו. היא חוששת לו ולבריאותו המתדרדרת. לנאשם בעיות תפקודיות, הוא שוכח דברים שמות או פעולות שהתכוון לבצע.

נוסף לאלו, הוגשו מספר מכתבים המלמדים סיגוריה על הנאשם 2: מר חיים בן נעים, ראש האולפנה באשדוד תיאר את פועלו הרב של הנאשם 2 בתחום החינוך בדגש על תמיכתו באולפנה לבנות באשדוד; מר יצחק אדרי העלה על נס את החשיבות הרבה שייחס הנאשם 2 לקידום החינוך בעיר אשדוד, את יכולותיו להוביל מיזמים שונים מהכוח אל הפועל. מר יחיאל לסרי, ראש העיר הנוכחי, תיאר כיצד סייע הנאשם להתמודד עם גלי הקליטה וגידול האוכלוסייה של העיר בדרך של מציאת פתרונות תעסוקה, חינוך, דיור ורווחה. פורט כי נאשם 2 התמקד בסיוע לאוכלוסיות חלשות, ובתופעה של

נשירת בתלמידים ממערכת החינוך. מר אריה פרץ, שכנו של הנאשם פירט אף הוא על הסיוע שנתן הנאשם לתושבים שפנו אליו לעזרה, פועלו להקמת מוסדות חינוך ואקדמיה בעיר, וחלקו בהקמתה מחדש של ישיבת ההסדר "נווה דקלים". הגב' אביבית זהבי, בתו של הנאשם, פירטה כיצד הנאשם הקדיש את כוחו ומרצו לטובת הציבור, מבלי לקבל תגמול כספי על חשבון הזמן עם משפחתו. בדומה לאמה, אביבית מתארת את ההשפעה לרעה של ההליך המשפטי על הנאשם כמו גם על אימה. לטענתה, נעשה לנאשם עוול גדול.

דין והכרעה:

בהתאם לתיקון 113, כאשר אין המדובר בעבירה יחידה, וכשלב ראשון, על בית המשפט לקבוע האם מדובר באירוע אחד או בכמה אירועים נפרדים. בהתאם להלכה שנקבעה בע"פ 4910/13 **אחמד ג'אבר נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 29.10.14), בבואו של בית המשפט לקבוע האם מדובר באירוע אחד בגינו יש לקבוע מתחם אחד, אם לאו, יש להחיל את מבחן "ניסיון החיים" ומבחן "הקשר ההדוק". עוד ר' ע"פ 2420/15 **אבטליון נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 29.11.15), רע"פ 4760/14 **קיסלמן נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 7.5.15) וע"פ 5643/14 **אחמד עיסא נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 23.6.15).

יישום האמור לעיל, מביא לכלל מסקנה כי אף שמדובר במספר עבירות שנפרסו על פני תקופה של שנים ארוכות, יש לראות בכלל העבירות בהן הורשעו כל אחד מהנאשמים "אירוע אחד" ולקבוע מתחם כולל ביחס לכל אחד מהנאשמים.

מסקנה זו מבוססת על כך שהערכים המוגנים העומדים בבסיס העבירות זהים; כל העבירות נוגעות לפרויקטים נדל"ניים בעיר אשדוד, חלקן בוצעו במקביל או בתקופות קרובות אחת לשנייה; העבירות התאפשרו או נעשו בזיקה להחלטות בוועדת המשנה בה כיהנו בתקופות שונות שני הנאשמים; העבירות התאפשרו, בין היתר, נוכח הקשר ההדוק בין הנאשמים וההשפעה שיש לכל אחד מהם בנפרד ואחד על השני (ובעניין זה הכרעת הדין מלמדת על מעורבות הדדית של מי מהנאשמים בפרויקט בו האחר מקבל תמורה). קביעת מתחמים נפרדים במקרה הנדון תהיה משום מעשה מלאכותי תוך התעלמות ממכלול העשייה העבריינית של הנאשמים שלא לומר התוכנית העבריינית, שנפרשה על פני תקופה. לא בלי קשר, גם המאשימה בסופם של דברים מבקשת מבית המשפט לאחר קביעת מתחמים נפרדים לתת עונש כולל עבור כל האירועים, תוך חפיפה משמעותית בין המתחמים.

לגופם של דברים, על פי סעיף 40ג(א) לחוק העונשין, בקביעת מתחם העונש בהתאם לעקרון ההלימה, על בית המשפט להתחשב: "**בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה**".

הערכים החברתיים המוגנים אשר נפגעו כתוצאה ממעשיהם של הנאשמים:

רבות נכתב על עבירת השוחד והסכנה הגלומה בה למדינת ישראל. השחיתות השלטונית הוא נגע שיש לבער מהחברה. לא בכדי זו מצויה בחוק העונשין בפרק העוסק בפגיעות בסדרי שלטון ומשפט. בחטאם בעבירה זו פגעו הנאשמים פגיעה חמורה בערכים המוגנים של טוהר המידות של פקידי הציבור, פעילותו התקינה של המנהל והשירות הציבורי ואמון הציבור במערכת השלטונית. יפים לעניין זה הדברים האמורים בבג"צ 7074/93 **מאיר סויסא נ' היועץ המשפטי לממשלה**, מח(2) 749.

"נטילת שוחד, הפרת אמונים ועבירות אחרות הקבועות בדיני העונשין, אשר יסוד של שחיתות (במובן הרחב) טבוע בהן, מסוכנות הן לחברה ולסדרי הממשל. הן מכרסמות בעבותות הקשורות אותנו כבני חברה אחת. הן מפרות את האמון של פרט בפרט, ושל הפרט בשלטון. הן מעודדות זלזול ברשויות הציבור ובעובדי הציבור. הן מטפחות ציניות כלפי רשויות המינהל וכלפי הסדר החברתי הקיים. הן פוגמות באמון של הפרט בתיפקודו של הכלל, ובכך מערערות את היציבות החברתית".

תיקון מס' 103 לחוק העונשין, התש"ע - 2010 קבע החמרה בענישה לעבירה של לקיחת שוחד והעמיד את עונש המקסימום לצדה על 10 שנים חלף 7 שנים. התיקון פורסם ברשומות ביום 4.2.10, הואי אומר שככל שמדובר באישומים 1, 3, 5 ו-6, אלו נסובים סביב עבירות שבוצעו לפני התיקון המחמיר ואילו על אישומים 4 ו-8 (בעניינו של נאשם 2) חל התיקון לחוק. בדברי ההסבר להצעת חוק העונשין (תיקון מס' 108) (החמרת הענישה בעבירות שוחד), התש"ע-2009, פורט כי **"החמרת עונש המאסר במרבי נועדה לבטא את חומרת עבירת לקיחת שוחד, שהיא עבירת השחיתות המצויה במדרג החומרה הגבוה ביותר[...] החמרת הקנס המרבי נועדה לפגוע במוטיבציה הכלכלית העומדת בבסיסה של פשיעה זו ומניעה אותה, ובכך לתרום להתרתעת עבריינים פוטנציאליים...."** בכך חיווה דעתו המחוקק על החומרה הרבה הגלומה בעבירה זו. על היחס בין עונשי המקסימום ואופן גזירת עונשו של נאשם ראה ע"פ 2352/19 אלדר דנילוב נ' מדינת ישראל [פסקה 11 לפסק דינו של כב' הש' שטיין] (פורסם בנבו, 15.10.19):

"כבר נזדמן לי להעיר בע"פ 4344/18 גאבר נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (16.8.2019) כי עונשי המקסימום הקבועים בצד עבירות אינם רק מגדירים את גבולה העליון של סמכות הענישה שבידי בתי המשפט, אלא גם מבטאים את עמדת המחוקק ביחס לחומרת העבירות. כפי שצינתי שם, בקבעו את עונשי מקסימום אלו המחוקק לא דיבר לריק - שומה עלינו להתאים את הענישה הנוהגת לעמדתו זו".

האיסור הפלילי הקבוע בבסיס עבירת המרמה והפרת אמונים נועד להגן על שלושה ערכים מוגנים: הבטחת אמן הציבור בעובד הציבור; טוהר המידות של עובדי הציבור; הבטחת תקינות פעילותו של המינהל הציבורי. בדנ"פ 1397/03 מדינת ישראל נ' שבס, פ"ד נט(4) 385 (2004) [פסקה 37 לפסק דינו של כב' הנשיא ברק, כתוארו אז] (להלן: **"עניין שבס"**), נקבע כי **"ערכים אלה נוגעים לרמה המוסרית של החברה כולה ולתחושת הלכידות והמחויבות של הפרטים החברים בה. הם מהווים תנאים הכרחיים לקיומה של חברה דמוקרטית יציבה ומתפקדת. אכן, אף ערכים אלה ראויים להגנתו של המשפט הפלילי. כך הדבר לעניין העבירה של שוחד, וכך הדבר לעניין העבירה של הפרת אמונים"**.

על חשיבות הצורך בענישה מרתיעה בעבירה זו יפים דבריו של כב' הש' ג'ובראן בע"פ 1044/12 סער נ' מדינת ישראל [פסקה 27 לפסק דינו של כב' הש' ג'ובראן] (פורסם בנבו, 10.12.12):

"קיימת חומרה רבה בעבירת הפרת אמונים מצד עובד ציבור בשל החשיבות של הערכים המוגנים העומדים בבסיס העבירה. החשיבות שבהגנה על ערכים אלה מתעצמת נוכח גילויים גוברים והולכים של שחיתות ציבורית במסדרונות השלטון. המאבק על אלה יכול להיעשות באמצעות העברת מסר ברור של מאבק נחרץ לקיומו של מערך ציבורי ראוי ולכן יש צורך בענישה מרתיעה".

הערך החברתי המוגן בעבירות לפי חוק איסור הלבנת הון נוגע לשמירה על תקינותה וטוהרה של המערכת הפיננסית וכן מניעת רווח כלכלי מפעילות עבריינית. כן נקבע כי **"הלבנת ההון גורמת נזק רב לכלכלת המדינה, ופוגעת בחוסנה של החברה; היא מאיימת על טוהר המידות בפעילות השלטונית"** (ע"פ אליעזר שוובר נ' מדינת ישראל [פסקה 24 לפסק דינה של כב' הש' פרוקצ'יה] (פורסם בנבו, 30.3.09)).

הערכים המוגנים העומדים בבסיס עבירות המס הם עיקרון השוויון וההגנה על הקופה הציבורית. ר' הדברים האמורים ברע"פ 6371/14 אבו מנסי באסם נ' מ"י [פסקה 9 להחלטתו של כב' הש' שהם] (פורסם בנבו, 28.10.14):

"עבירות המס פוגעות בקופת המדינה ובעקרון השוויון בין נישומים. חומרתן של עבירות אלה היא מן הידועות, והרשעה בהן גוררת, על פי רוב, ענישה הכוללת רכיב של עונש מאסר לריצוי בפועל, לצד רכיב של קנס כספי... מצבו הכלכלי של המבקש, והעדד יכולת מצידו לשלם את החוב, אינם מהווים עילה להקלה בעונש..."

עוד ר' בעניין זה רע"פ 2478/21 **קאיד זיאדנה נ' מדינת ישראל** [פסקה 8 להחלטתו של כב' הש' אלרון] (פורסם באר"ש, 9.5.21).

אשר לפסיקה הנוהגת, ובטרם זו תפורט, שתי הערות מקדימות. ראשית, בדומה לעבירות רבות בקודקס הפלילי, גם בעבירות בהן הורשעו הנאשמים ניתן למצוא משרעת רחבה ביותר של עונשים. על דרך הכלל בעבירת השוחד בתי המשפט שמים לבם, בין היתר למעמדו הפורמלי כמו גם השפעתו בפועל של עובד הציבור; גובה המתת; האם נלקח לכיסו האישי או עבור מטרה אחת וטיבה; אופי המעשים, התחכום שנלווה להם ומשכם; היקפם של המעשים; האם הוכחה סטייה מן השורה ואם כן, הנזק שנגרם לאינטרס הציבורי בעקבותיה לצד יתר הנסיבות האופפות את האירוע.

הערה שנייה נוגעת לכך שהפסיקה הנוהגת מהווה אך פרמטר אחד שעל בית המשפט לקחתו בחשבון. אל לו לבית המשפט להיות כבול לרמת הענישה הנהוגה אם הוא סבור שיש מקום לשנותה, או מקום שבו נסיבותיו של התיק הנדון מצדיקות קביעתו של מתחם עונש שאינו עולה בהכרח בקנה אחד עם הענישה הנוהגת. בהינתן הערות מקדמיות אלו להלן מדגם של הפסיקה הנוהגת.

בע"פ 8618/19 **מדינת ישראל נ' איתמר שמעוני ואח'** (פורסם באר"ש, 31.3.22) - נדון, בין היתר, ערעורו של מי שכיהן כראש עיריית אשקלון והורשע בעבירות של לקיחת שוחד, הפרת אמונים, הלבנת הון ועבירות מס לאחר שיחד עם אחיו ומקורבו פעלו לגיוס כספים מקבלנים ויזמים בעיר בסך מאות אלפי שקלים לשם מימון הסכמי פיצוי בגין פגיעה מינית. הצדדים קיבלו את הצעתו של בית המשפט העליון לסיום ההליך בהסכמה במתווה שהוצע על ידו, כך ששמעוני זוכה מעבירה של הלבנת הון והורשע בעבירה נוספת של שוחד אולם עונש המאסר נותר על כנו, 4 שנות מאסר.

בע"פ 5083/08 **הרב שלמה בניזרי ואח' נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 24.6.09) - קיבל בית המשפט העליון את ערעור המדינה והעמיד את עונשו של השר לשעבר, הרב שלמה בניזרי על 4 שנות מאסר בפועל חלף 18 חודשים. זאת, בגין הרשעתו בקבלת שוחד מהקבלן משה סלע, הפרת אמונים, קשירת קשר לביצוע פשע ושיבוש הליכי משפט. כן הוחמר הקנס שהוטל על הרב ראובן אלבז, שהורשע באותה פרשה בתיווך לשוחד וקשירת קשר לביצוע פשע, מ-120 אלף שקל ל-250 אלף שקל. יצוין העבירות בוצעו טרם נכנס התיקון המחמיר בעבירת השוחד לתוקף.

ע"פ 16512-08-17 **מדינת ישראל נ' פאינה קירשנבאום** (פורסם בנבו, 14.7.21) - בית המשפט המחוזי הרשיע את הנאשמת, מזכ"לית מפלגת "ישראל ביתנו", חברת כנסת וסגנית שר הפנים, לאחר שמיעת הוכחות, בעבירות רבות של לקיחת שוחד, בקשת שוחד, מרמה והפרת אמונים, הלבנת הון ועבירות מס וגזר עליה 10 שנות מאסר בפועל. בהכרעת הדין קבע בית המשפט המחוזי כי הנאשמת לקחה שוחד באופן "שיטתי, ערמומי ומתוחכם" מ-8 גורמים שאינם קשורים זה לזה. עוד נקבע כי הנאשמת נהגה לדרוש תמורה כספית לשימושה האישי, לצורכי המפלגה ולמקורבים, מגורמים שלהם הקצתה כספים קואליציוניים. נקבע כי בדרך זו המבקשת נטלה כספי ציבור בסכום מצטבר של כ-2 מיליון ש"ח, וכי כספי השוחד שימשו את המבקשת ואת בני משפחתה, את מפלגת "ישראל ביתנו", וכן מקורבים של המבקשת וגורמים שחפצה בטובתם. עוד נקבע כי המבקשת העבירה כספים קואליציוניים בסך 1.5 מיליון ש"ח לאיגוד הכדורסל ולאגוד הכדוריד, ביודעה כי מקורביה קיבלו תמורה כספית בעד העברת כספים אלה. יצוין כי ערעור תלוי ועומד בבית המשפט העליון.

ע"פ 5735/18 **דוד גודובסקי נ' מדינת ישראל** (9.12.19) - המערער, אשר שימש כמנהל אגף הארגון של מפלגת ישראל ביתנו, הורשע על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון ב-4 עבירות של קבלת שוחד, 2 עבירות של בקשת שוחד ו-2 עבירות של הלבנת הון. המערער היה שותף מרכזי בתכנון ובהוצאה אל הפועל של חלק משמעותי מהמעשים הפליליים שביצעה פאינה קירשנבאום וביצע אותם בצוותא עמה. יצוין כי במסגרת ההסדר, סוכם בין הצדדים, כי המערער לא קיבל טובת הנאה לכיסו הפרטי וכי הוא שימש כעוזרה של קירשנבאום ופעל לטובת המפלגה. בית המשפט העליון קיבל את הערעור והעמיד את עונשו של המערער על 6 שנים מאסר בפועל חלף 7 שנים מאסר שסבור היה כי בית

המשפט קמא לא נתן את מלוא המשקל המתבקש לכך שהמערער בחר להודות בעובדות כתב האישום המתוקן ובכך להימנע מלנהל את משפטו.

בע"פ 5076/14 **שטרית נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 29.12.15) - נדחה ערעורו של מי ששימש כמהנדס העיר ירושלים ומתוקף תפקידו טיפל בפרויקט "הולילנד". המערער הורשע ב-4 עבירות של לקיחת שוחד, בעבירה לפי חוק איסור הלבנת הון ובעבירת רישום כוזב במסמכי תאגיד ונדון ל-7 שנות מאסר בפועל. השוחד במקרה זה היה בסכום הקרוב ל-1,500,000 ש"ח. העבירות בוצעו טרם נכנס לתוקפו התיקון המחמיר בענישה עבירת השוחד.

בע"פ 4506/15 **צבי בר נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 11.12.16) - התקבל ערעורו של מי שכיהן כראש עיריית רמת גן והורשע ב-4 של קבלת שוחד, עבירות הלבנת הון, עבירת הפרת אמונים, שיבוש מהלכי משפט, עשיית פעולה ברכוש אסור ועבירות מס. נקבע כי המערער קיבל שוחד מקבלנים ומאנשי עסקים, כך למשל קיבל הלוואה שלא נדרש להחזירה בסך ₪ 440,000; הועברו מניות ללא תמורה על שם בנו; והועמדו לשימוש כספים בסך של מאות אלפי שקלים, אותם השיב בסופו של יום. בית המשפט העליון זיכה את המערער מעבירת הלבנת הון ומ-5 עבירות מס וקבע כי סכום השוחד שקיבל באישום הרביעי הוא ₪ 345,000 (חלף ₪ 465,000) והעמיד את עונשו על 3 שנות מאסר בפועל, חלף 5.5 שנות מאסר; קנס בסך ₪ 800,000, חלף ₪ 1,500,000; החילוט בסכום של ₪ 1,000,000 נותר על כנו. בית המשפט העליון קבע כי: **"מסכים אני עם הערת בית המשפט המחוזי שלפיה אם לא היה מצבו הרפואי מחייב התייחסות, ואם לא היה גילו מבוגר במיוחד (כ-81) - היה מקום להעמיד את עונשו של בר למצער על תקופה קרובה לזו שנגזרה על מהנדס העיר שטרית בפרשת הולילנד, כאמור לעיל - 7 שנות מאסר בפועל. בשני המקרים דובר היה בעובד ציבור בעל סמכויות רחבות, שניצל את מעמדו לאורך שנים ובאופן שיטתי, על מנת להשיג טובות הנאה כספיות בסכומים גבוהים"** [דבריו של כב' הש' פוגלמן].

מידת הפגיעה של הנאשמים בערכים החברתיים המוגנים:

במעשיהם כמכלול, פגעו הנאשמים פגיעה קשה וחמורה בערכים החברתיים המוגנים. מדובר בעבירות שנפרסו על פני תקופה ארוכה, תוך ניצול ציני של מעמדם, כשתאוות בצע מניעה אותם להתפרק מכל הערכים שעל פי הנטען לאורם גדלו והתחנכו. הנאשמים שלשלו לכיסם הפרטי סכומי עתק, בפרט הדברים אמורים ביחס לנאשם 2.

לא רק קיבלו מתת מושחתת, אלא דאגו במרבית המקרים לתת בעדה תמורה מלאה לנותני השוחד, תוך סטייה ברורה מן השורה ופגיעה קשה באינטרס הציבורי. מעשים מעין אלו פגעו בדמותו של השירות הציבורי ועובד הציבור ובעיקר פגעו בטובת העיר אשדוד ותושביה.

הנאשמים פעלו בדרך מתוחכמת, מבלי ליידע איש בנוגע למעורבותם האישית בכל אחד מהפרויקטים. בכך יכלו לפעול בקלות רבה בקידום ענייניהם האישיים ביחד ולחוד, מחוץ לוועדת המשנה ובתוכה. גם כאשר לכאורה הציגו "פסאדה" של הימנעות מהשתתפות בישיבה מסוימת בשל ניגוד עניינים, בפועל אחד מהנאשמים נכח בישיבה ודאג היטב לאינטרס של היזם ובתוך כך של הנאשם האחר (ר' הפירוט בסעיפים 149-176 להכרעת הדין).

אמנם מבחינה פורמלית אין המדובר בנאשמים שנשאו משרות בכירות במיוחד (בהשוואה לנאשמים ששימשו כשרים, מנכ"לים, ראשי עיר וכיוצא באלה). יחד עם זאת, בוודאי שאין לראותם כאנשי ציבור "זוטרים". שני הנאשמים נשאו תפקידים בכירים בעיריית אשדוד כממלאי מקום וכסגני ראש עיר. יתר על כן, בבואנו לבחון את מידת הפגיעה בערכים החברתיים המוגנים לצד ה"בכירות הפורמלית", יש לתת הדעת למהות התפקיד ולמידת השפעתם של הנאשמים תוך ניצול משרעת הסמכויות שהופקדה בידיהם.

בעניינו, מדובר בפעולות המבוצעות בזיקה להליכי תכנון ובנייה במסגרת וועדת המשנה ומחוצה לה. מדובר באחד מתחומי האחריות החשובים ביותר של כל רשות מקומית. תחום התכנון והבנייה יש בו כדי לשנות את פני העיר, בכל

במישורים, פשוטו כמשמעו. מעבר לקביעה בדבר סוג הבנייה טיבה וכמותה יש בכך להשפיע במישורין גם על תחומים אחרים כדוגמת חינוך, תחבורה, תרבות, גיל האוכלוסייה, סוג האוכלוסייה ועוד. בנוסף, ומנקודת מבטו של היזם, החלטה או המלצה של וועדת המשנה להגדלת זכויותיו, משמעה (גם בפרויקטים קטנים), מיליוני שקלים, רווח או הפסד. אין זו מקריות כי רבות מעבירות השוחד נוגעות לתחום התכנון והבנייה (ור' התייחסות לכך בסעיפים 63-68 להכרעת הדין).

כל העבירות שביצעו הנאשמים נוגעות לתחום התכנון והבנייה. ההשפעה של כל אחד מהנאשמים על ההחלטות המתקבלות בוועדה, ביחד ולחוד, הייתה עצומה. לא אחת ההחלטות התקבלו בניגוד לעמדות גורמי המקצוע ויו"ר הוועדה, כאשר הנאשם 1 מנצל את הבנתו ובקיאיותו הרבה בתחום על מנת לעטות על השיקולים הזרים שהניעו אותו, כסות של שיקולים ענייניים לרווחת הציבור. מכאן גם החומרה היתרה הגלומה במעשיהם. בכל הפרויקטים בהם קיבלו הנאשמים שוחד, כמעט ללא יוצא מן הכלל, בוצעו שינויים בתב"ע המקורית שאושרה, חלקם, מרחיקי לכת. כתוצאה מכך, היזמים גרפו לכיסם רווחים עצומים. לא רק תוספות זכויות אושרו כתוצאה מהסטייה מן השורה אלא הקופה הציבורית נגרעה במיליוני ₪ נוכח מהלכים שהובלו ונתמכו על ידי הנאשמים במסגרתם התאפשר לנותני השוחד, בניגוד מוחלט למדיניות ברורה, להימנע מהשגתן של יחידות אוויר ממאגרים מאושרים וחלף זאת לשלם היטל השבחה מופחת.

במרבית המקרים, כמעט כשיטה, הנאשמים היו אלו שפנו ליזמים והציעו להיקשר עמם. מיותר לציין כי זאת נעשה מתוך נגישות בלתי מוגבלת לכל האינפורמציה הנדרשת להם לגבי המצב התכנוני בשטח, פוטנציאל הרווח וכמובן ההבנה כי הדבר תלוי בידם בלבד, נוכח השפעתם על הנעשה בוועדת המשנה, כמו גם במחלקות העירייה.

מעבר לפרויקטים הקונקרטיים וכאמור בפרק הכללי של הכרעת הדין, הנאשמים לא ראו כל בעייתיות לנסות ולהיכנס בשותפות עם יזמים מהעיר אשדוד בפרויקטים נוספים ומכרזים בשטחי העיר, במקביל לכהונתם כחברי מועצה (ר' ס' 52-43 להכרעת הדין).

כספי המתת הועברו לכיסם הפרטי של הנאשמים ולא למטרה נעלה אחרת (אף שגם בכך יש משום ביצוע של עבירת שוחד) וביתר פירוט.

מידת הפגיעה של הנאשם 1 בערכים המוגנים:

אשר לאישום הראשון (בית החלמה ליולדות), מעשיו של הנאשם 1 הובילו לכך שקרקע שייעודה שונה בעבר ממגורים לטובת בנייה ציבורית (על מנת להקל על הצפיפות ברובע) שונה פעם נוספת בחזרה למגורים; שינוי הייעוד נעשה בניגוד לדעת היועצת המשפטית של הוועדה; היוזמה ללקיחת השוחד הייתה של נאשם 1 שפנה לנאשם 4; הנאשם 1 פועל בתחום רב מבלי ליידע איש שהוא בעל האופציה לרכישת המגרש ומגדיל עשות בהצבתו של אדם חרדי בשם שידלובסקי לאחר שהושמו בפיו מילים אותן דקלם בפני הוועדה.

הוכחה סטייה מן השורה, כאשר תוספת היחידות מאושרת שלא באמצעות הצגת וואוצ'רים ממאגר מאושר - בניגוד למדיניות ברורה וסדורה בנושא - בניגוד לעמדת יו"ר הוועדה מר צבי צילקר ז"ל ומהנדס העיר מר בני מגדמן. "בשיטת הסלמי" בתחילה, הוצע כי רק חלק מתוספת יחידות הדיור תהא בדרך של השבחה וחלק על ידי הבאת יחידות אוויר ממאגר מאושר. עד מהרה הוחלט (על פי הצעת ותמיכת נאשם 2) כי כל היחידות תהיינה בדרך של השבחה. תוספת היחידות בדרך של ההשבחה נעשתה בניגוד לעמדת ראש העיר ויו"ר הוועדה באותה עת מר צבי צילקר ז"ל ומהנדס העיר. חלף היטל השבחה בגובה משוער של 16,000 דולר לכל יחידת דיור, "הוסכם" ללכת למתווה של שומה מוסכמת. כתוצאה מכך, נגרעו מהקופה הציבורית בהערכה זהירה כ- 300,000 דולר. נאשם 1 פונה ישירות לשמאי דני פרידקין ו"מזרז" אותו תוך הסתרת הנגיעה האישית שיש לו בפרויקט. גם כאשר דבר היותו של נאשם 1 רוכש האופציה מתגלה הוא אינו "מודה ועוזב", אלא עובר לפעול למימוש רווח אישי-כספי "מאחורי הקלעים" בתחום רב תוך היקשרות חוזית

לכל דבר ועניין עם אורי אטיאס וקבלת מקדמה במזומן של 80,000 דולר (שהושבו בהמשך); כספי השוחד שאמור היה הנאשם לגרוף לכיסו בסופו של התהליך מוערכים בהערכה זהירה בין מאות אלפי ₪ לבין למעלה ממיליון ₪.

אשר לאישום השלישי, מדובר בקבלת שוחד בפרויקט נדל"ני משמעותי, מגדל רב קומות על קו החוף של העיר אשדוד; לקיחת השוחד נעשתה בכסות של דמי תיווך על מנת להקשות על גילויה; נעשה ניסיון לעשות שימוש בחשבונית כוזבת לפיה דובר בכספים עבור פרויקט בעיר אשקלון; הנאשם 2 הלכה למעשה נמצא "ברקע" של קידום הפרויקט; סכום השוחד, גם אם אינו גבוה במיוחד בוודאי אינו מבוטל, מגיע לכדי 80,000 ₪ שנכנסו לכיסו הפרטי של נאשם 1.

הנאשם 1 השתתף בישיבות שבהן נדונו עניינים הקשורים בפרויקט בהיותו בניגוד עניינים חריף, קידם את הפרויקט ותמך בהצבעות שמשמעותן הגדלת רווחי היזם במיליוני שקלים. עיקר הדברים מכוונים להשתתפותו בוועדת המשנה מיום 16.4.08 ומיום 23.7.08 שבהן הוביל ותמך בבקשת היזם לתוספת של שלוש קומות ובהן שש יחידות דיור (פנטהאוזים). בקשת היזם אושרה בהובלת הנאשם 1 בניגוד לדעתו של יועמ"ש הוועדה, עו"ד לוי, שכלל לא ראה דרך לקיומו של "דין נוסף", בניגוד לדעתו של יושב ראש הוועדה, ראש העיר צבי צילקר ז"ל, שלא ראה מקום לאשר תוספת שנייה ואף שטרם הוסרו כל ההתנגדויות (ר' ס' 556-570 להכרעת הדין). מעורבותו של הנאשם באה לידי ביטוי גם בייעוץ ליזמים כיצד להתנהל מול וועדת המשנה שבה היה חבר וכן מול גורמים נוספים בעיר (ר' ס' 571-579 להכרעת הדין).

בנוגע לאישום החמישי, מגרש 136 יש לעמוד על גובה השוחד אותו קיבל; הסטייה הברורה מהשורה אותה הוביל הנאשם 1 בניגוד למדיניות ברורה סדורה ונמשכת של הוועדה; לניגוד העניינים החריף שהיה קיים ממילא בין נאשם 1 לבין קלוד נחמיאס; לכך שלא רק אושרה תוספת יחידות דיור, אלא הדבר נעשה בדרך של השבחה ולא על ידי הבאת יחידות דיור ממאגר מוכר על פי עצתו והובלתו של נאשם 1, לרווח העצום שגרפו היזמים לכיסם לצד הגריעה של הרווח שאמור היה להתקבל בקופה הציבורית; להסוואת השוחד בכסות של ייעוץ וליווי ברכישת מגרש; לתמיכה של נאשם 1 לתוספת הנוספת של שמונה יחידות דיור מעבר ל- 74 שכבר הוספו וגם זאת בדרך של השבחה ולא של הבאת יחידות אוויר, (בסך הכל 82 יחידות דיור שהיזמים לא היו אמורים לקבל); לכך שגם במקרה הנדון נאשם 2 מצוי ב"רקע" ופועל לדבריו לקידום הפרויקט ללא שכר.

אשר לעבירות של הפרת אמונים בהן הורשע הנאשם 1 (כאמור באישום השני, האישום הרביעי והאישום השישי) הרי שגם ביחס אליהן מדובר בפגיעה קשה בערכים המוגנים. עניין לנו מעשים מובהקים של הימצאות בניגוד עניינים חריף. מעשי הנאשם חותרים תחת כל אחד מהערכים המוגנים: פגיעה באמון הציבור בעובדי הציבור, טוהר מידותיהם ובפעילות התקינה של המנהל הציבורי. חרף גבולותיה "העמומים" של עבירת הפרת האמונים, במקרה הנדון, אין צורך בפרשנות משפטית מיוחדת או הזדקקות לסטנדרט התנהגות "אוטופי" או "סביר" על מנת להבחין בפגם המוסרי שנפל במעשיו של הנאשם 1.

באישום השני, נאשם 1 ממשיך לדון בענייניו של נאשם 4 חרף כעסו הרב ותחושתו שרומה על ידו. ואם בכך לא די, מצא עצמו נתבע במיליוני שקלים על ידי אורי אטיאס בגין מהלכיו של נאשם 4, ללא יכולת של ממש לתבוע את נאשם 4 (נוכח חוסר החוקיות של עסקת האופציה). ברי לכל בר דעת כי כל עיסוק של נאשם 1 בכובעו הציבורי, בבקשות של חברות בבעלות הנאשם 4, טבול כולו בניגוד עניינים חריף. נאשם 1 הבהיר לבעלי שיחו כי הוא אינו מתכוון לעבור על כך בשתיקה ובכוונתו למנוע קידום תכניות שהגיש תוך ניצול מעמדו. כפי שנכתב בהכרעת הדין, כך גם בגזר הדין יאמר כי אין חובה להוכיח שבפועל התכניות של נאשם 4 עוכבו. אמירות אלו, לבדן, מביאות את שומעיהן לכלל מסקנה כי העשייה הציבורית מונעת מאינטרסים אישיים בלבד, כאשר נאשם 1 עושה בוועדה כבשלו.

בנוגע לניגוד העניינים של נאשם 1 במסגרת האישום הרביעי, יש לתת הדעת לטיב הפרויקט בו היה מצוי הנאשם בניגוד עניינים: פרויקט עצום בהיקפו שעתיד לשנות את כל חלקה הדרומי של העיר אשדוד. לנאשם 1 הייתה טובת הנאה אישית כספית בסך של למעלה מ- 100,000 ₪ שקיבל עבור השגת אישור המנהל, תוך הפעלת קשריו הפוליטיים. המדובר בהימצאותו של נאשם 1 בניגוד עניינים בדרגה הגבוהה ביותר. אף שכן, נאשם 1 לא ראה כל בעייתיות בניהול המשא ומתן מול אותם יזמים ממש שלהם דאג. עוד ולחומרא יש לעמוד "ערוץ התקשורת הפתוח", שהיה לו עם נאשם 2, במסגרתו העביר לו נתונים לגבי המשא ומתן שמתנהל בין היזמים לבין העירייה. ביחס לניגוד העניינים של נאשם 1 באישום השישי, יש להדגיש את טיב מערכת היחסים בין נאשם 1 לקלוד נחמיאס ונגזרת מכך עוצמת הפגיעה באמון הציבור בשעה שזה דן בבקשות הקשורות לפרויקטים של קלוד, אף ללא קשר לשוחד שניתן לו ביחס למגרש 136. עוד יש לתת הדעת לכך שאין המדובר בישיבות בהן דובר על עניינים תכנוניים זניחים, אלא בקשות הנוגעות לתוספות של מאות יחידות דיור במגרשים 15, 18.

סיכום עבירות וכספי שוחד - נאשם 1:

הנאשם 1 הורשע בשלוש עבירות של לקיחת שוחד בשווי כולל של כ-240,000 ₪ (כ-80,000 ₪ במגדלי נוף וכ-160,000 ₪ במגרש 136). בנוסף, קיבל מתת בדמות אופציה לרכישת המגרש באישום הראשון בשווי שנע, בהערכה זהירה, בין מאות אלפי שקלים ועד מעל למיליון ₪ (ר' ס' 239-244 להכרעת הדין). בסופם של דברים, נאשם 4 היה זה שגרף לכיסו את הרווח משינוי הייעוד. הנאשם הורשע בנוסף בשלוש עבירות של הפרת אמונים כאמור באישום השני, הרביעי והשישי.

מידת הפגיעה של הנאשם 2 בערכים החברתיים המוגנים:

ככל שהדבר נוגע לאישום 4 בפרויקט "מבוא אשדוד", יש לתת את הדעת לכך שמדובר בפעילות נמשכת על פני מספר שנים בהם מצוי הנאשם 4 בניגוד עניינים ברור ומוחשי נוכח האופציה שניתנה לו להיכנס כשותף 50% עם זיוה כהן; לכך שמדובר בפרויקט עצום בהיקפו ועניינו סיפוח ושינוי ייעוד של מאות דונמים מחקלאות לטובת שטחי מסחר; לכך שנאשם 4 שימש הלכה למעשה כ"עובד" של נאשמת 6 לכל דבר ועניין בעודו נושא בתפקידו הציבורי; לכך שפוטנציאל הנזק לעיר אשדוד ולאינטרס הציבורי עצום שעה שבפרויקט מרכזי מעורבים יחדיו אינטרסים אישיים כלכליים יחד עם אינטרסים ציבוריים; לכך שהמעשים בוצעו בתחכום לא מבוטל בכללו ערבוב בין כספים לגיטימיים לכספים לא חוקיים; לכך שבחלק מהתקופה היה הנאשם 2 גם חבר בוועדת המשנה; לכך שבמסגרת פעילותו עבור זיוה כהן הלה התבקש לפעול גם בנושא קבלת היתרים, וועדות ערר, אגרות וסדר היום של וועדת המשנה; לניצול קשריו עם נאשם 1 ובכלל אלה, קבלת אינפורמציה לגבי המשא ומתן מול העירייה; לכך שהפעולות מבוצעות בניגוד לחובת הדיווח שהייתה מוטלת עליו תוך הסתרה משומרי הסף; להחלפת אתנן שלא מומש באתנן אחר; להסוואה של הכנסה בכסות של הלוואה תוך הימנעות מתשלום מס עליה; לערבוב בין כספים לגיטימיים לכספי שוחד וביצוע פעולה של הלבנת הון. מנגד ולקולא, לא הוכחה בפועל סטייה מן השורה וכך גם לא ניתן היה לאמוד במדויק את החלק של האתנן מבין הסכום של מיליון וחצי ₪.

אשר לאישום 5 ולרובע ט"ז, הרי שמדובר באישום החמור ביותר בכתב האישום בעניינו של נאשם 2 ובכלל. מידת הפגיעה של הנאשם 2 בערכים החברתיים המוגנים באישום זה משמעותית ביותר. בהקשר לכך, בית המשפט לוקח בחשבון את העובדה שמדובר בפרויקט עצום שכשמו כן הוא נוגע לבנייתם של מאות יחידות דיור ברובע ט"ז; לכך שמדובר למעשה בלקיחת שוחד משלושה יזמים שונים, ובשתי "פעילות"; לכך שמדובר בסכום שוחד מצטבר של קרוב ל-2.35 מיליון ₪; לכך שהנאשם 2 היה זה שפנה ויזם את עסקת השוחד עם היזמים; לשימוש בחוזים לכאורה חוקיים תוך הסוואת עסקת השוחד; לכך שניצל את קשריו עם נאשם 1 ומעמדו בעירייה לקדם את יחסיו המושחתים עם היזמים; לכך

שבעניינו של גוזלן היה עליו לפעול ישירות מול גורמי רישוי וגורמים מקצועיים בעירייה; לכך שבתחילתה של התקופה הרלוונטית שימש גם כחבר וועדת המשנה; לכך שסך של 453,055 ₪ הועברו אליו בדרך מתוככמת תוך שימוש בחשבונית כוזבת של חברת "קדמת עדן"; לכך שנאשם 2 השתתף בישיבת וועדת המשנה מיום 21.12.05 חרף ניגוד העניינים בו היה מצוי ובתוך כך, תמך ביחד עם נאשם 1, בהחלטה שיש בה הטבה משמעותית ליזמים תוך סטייה מהשורה (ר' ס' 976-961 להכרעת הדין); לכך שכספי השוחד נכללו ככספים לגיטימיים בהנהלת החשבונות של חברת "כד-גל"; תוך ביצוע עבירה של הלבנת הון.

בנוגע לאישום השישי יש לקחת בחשבון את גובה השוחד בסך 144,374 ₪; טיב הפרויקט המדובר, מגדלי K TOWERS שאגב הקמתו היה צורך בפניות רבות לוועדת המשנה; למעורבותו בפרויקט גם לפי דבריו עוד בשלב רכישת המגרש; לתחכום בהעברת הכסף תוך ערבובו בכספי הלוואה לגיטימיים ובטענה כי מדובר בריבית עבור אותה הלוואה; לכך שכספי השוחד נרשמו ככספים לגיטימיים בספריה של חברת "כד-גל".

בנוגע לאישום השביעי, יש לעמוד על טיב מערכת היחסים בין נאשם 2 לבין קלוד נחמיאס ויצחק חדד; לכך שמדובר בשניים מהקבלנים הגדולים בעיר אשדוד; לטיב הפרויקטים שנדונו בישיבות בהן השתתף נאשם 2 ועניינם תוספת של מאות יחידות דיור. מאידך, לא הוכחה סטייה מן השורה באותן הישיבות.

ביחס לאישום השמיני, יש לקחת בחשבון את התכנית המתוככמת שכללה החלפת האדריכל אותו העסיק "שומרז" בחתנו הצעיר; את המעורבות העקיפה בפרויקט באמצעות הפעלתו של נאשם 1 וניצול כוחו בוועדה; את המעורבות הישירה שבאה לידי ביטוי גם בפניותיו החוזרות לחבר הוועדה משה בוטרשווילי, בין היתר, בעודו נוכח בישיבת הוועדה בה יש לו עניין אישי, תוך שימוש במילות קוד; את קניית הדירות על ידי שני ילדיו בפרויקט הספציפי נשוא השוחד, תוך ציפייה לקבלת הנחה; את הסיוע שנתן לחתנו תוך ניצול מעמדו מול הדרג הפקידותי בעירייה ונגזרת מכך, סיוע לקבלן ממנו לקח את השוחד; את הניצול.

סיכום עבירות וכספים - נאשם 2:

הנאשם 2 הורשע בארבע עבירות של לקיחת שוחד (אישום רביעי - "מבוא אשדוד", אישום חמישי - רובע ט"ז, אישום שישי - K TOWERS אישום שמיני - "שומרז") בשווי כולל של לפחות 2,539,588 ₪ (46,893 ₪ באישום הרביעי, 2,348,321 ₪ באישום החמישי, 144,374 ₪ באישום השישי). בנוסף, קיבל כמתת, חלק לא ידוע מתוך המיליון וחצי ₪ שזיוה כהן העבירה לו וכן את הזכות שחתנו יעבוד כאדריכל בפרויקט של "שומרז". עוד הורשע הנאשם 2 בהלבנת הון, פעולה ברכוש אסור, ניהול ספרי חשבונות כוזבים (אישומים 4 ו-5) וכן בהפרת אמונים (באישום שביעי).

היחס בין מעשיו של נאשם 1 למעשיו של נאשם 2:

המאשימה עותרת לבית המשפט לגזור עונש זהה על שני הנאשמים וזאת אף שלא נעלם מעיניה כי נאשם 2 חטא במספר רב יותר של עבירות שוחד תוך שהוא גורף לכיסו כספי שוחד בשווי רב לאין ערוך מזה שלקח נאשם 1 כשהעבירות אותן ביצע נפרסו על פני תקופה ארוכה יותר. המאשימה עורכת את "האיזון" בין מעשיהם של הנאשמים בכך שלדבריה בנוגע לנאשם 2 ובמאובחן מנאשם 1 "בית המשפט לא קבע קביעות ביחס לגובה הנזק שמעשיו גרמו כפי שנקבע לגבי נאשם 1. בנוסף, מעמדו של נאשם 1 היה גבוה יותר... נאשם 2 הורשע בעבירות הלבנת הון ובעבירות מס וגם לכך יש משקל. גילו של הנאשם 2 מחייב אף הוא הקלה בעונש יחסית לנאשם 1" (ר' סעיף 194 לטיעוני המאשימה לעונש).

אין בידי בית המשפט לקבל את נימוקי המאשימה כהסבר לעתירתה לענישה דומה לשני הנאשמים. גם אם אתן את מלוא המשקל לפרמטרים שצוינו מעלה, לרבות מעמדו והשפעתו של נאשם 1, אינני סבור כי יש לגזור גזירה שווה על הנאשמים. מספר העבירות, שווי השוחד והימשכותן מחייב השתת עונש חמור יותר גם אם לא באופן משמעותי, על הנאשם 2. לא בלי קשר, משום מה המאשימה בטיעוניה לעונש כלל לא התייחסה לעבירת השוחד בה הורשע הנאשם 2 באישום השישי בגדרה קיבל לרשותו ₪ 144,000, תמורת קידום ענייניו של קלוד נחמיאס(!). לא בנסיבות ביצוע העבירה ולא במתחם העונש לו היא עותרת. די בכך להצביע על טעות משמעותית באופן שבו הגיעה המאשימה לתוצאה האמורה.

מכל המקובץ לעיל, וכסיכום ביניים, הנני לקבוע כי מתחם העונש ההולם בגין מכלול מעשיו של נאשם 1 מן הראוי שינוע בין **5 ל- 8 שנים** מאסר בפועל לצד ענישה נלווית וקנס שנע בין 100,000 ₪ ל- 300,000 ₪. מתחם העונש ההולם בגין מכלול מעשיו של נאשם 2 מן הראוי שינוע בין **6 ל- 10 שנים** מאסר בפועל לצד ענישה נלווית וקנס שנע בין 200,000 ₪ ל- 600,000 ₪.

קביעת עונשם של הנאשמים בגדרי המתחם:

בקביעת עונשם של שני הנאשמים בגדרי המתחם ולקולא, יש לתת משקל להיעדרו של עבר פלילי, ולתרומתם הציבורית הענפה בעיר אשדוד על פני שנים רבות. הדברים אמורים בפרט לנאשם 2, אשר שימש במגוון תפקידים ציבוריים על פני שנים רבות עד אשר יצא לגמלאות. הנאשמים ראו בפיתוח העיר אשדוד בה הם גרים ועמם ילדיהם, שליחות ציבורית. כפי הנלמד, הנאשמים "צמחו מלמטה", ובעמל רב ובעשר אצבעות הצליחו להתקדם עד אשר אחזו בעמדות ציבוריות משמעותיות. כל אחד מן הנאשמים הותיר את חותמו בתפקידים אותם נשא. הנאשם 1 למד דרש וחקר את נושא תכנון ובנייה עד אשר הפך להיות בר סמכא של ממש. הנאשם 2 ראה את תחום החינוך לנגד עיניו ופעל רבות לקידומו ובכלל אלה פעל להקמתה של מכללה ללימודי הנדסה בעיר כמו גם ייסודה מחדש של ישיבת "בני דקלים" לאחר פינוייה מגוש קטיף. מעלותיהם של הנאשמים מצאו ביטוי בשורת המכתבים ועדויות האופי שהובאו לעיונו של בית המשפט. אין חולק כי אלו זכו למעמד של ממש בעיר אשדוד וממנו נושלו עם חשיפת מעשיהם.

יש להצר על כך שבצע כסף עיוור את עיני הנאשמים והביאם לסטות מן הדרך בה גדלו וחינכו. לא רק בצע כסף כי אם "שכרון כוח" הניע הנאשמים בתקופה הרלוונטית. הידיעה כי ביחד יוכלו להעביר החלטות בניגוד לעמדת גורמי המקצוע, לטובת היזמים עמם נקשרו, ובכלל, המריצה אותם ואפשרה את ביצוע העבירות על פני תקופה ארוכה, לא בכדי נאשם 4 התבטא ביחס לנאשמים כי הם **"היו שניהם מנהלים את העיר"** ור' הפרק הדין בכך בהכרעת הדין (סעיפים 149-177).

המשקל שיינתן להיעדרו של עבר פלילי, יהא מתון, זאת בשים לב לריבוי העבירות והימשכותן על פני תקופה ארוכה. אין המדובר במעידה חד פעמית אלא התנהגות עבריינית מחושבת ונמשכת ר' לענין זה ע"פ 2188/22 **מיכאל גולדברג ואח' נ' מדינת ישראל** (פורסם 7.6.22). עוד בהקשר לכך ר' הדברים האמורים בע"פ 267/13 **אשכול לוי נ' מדינת ישראל** [פסקה 17 לפסק דינה של כב' הש' דפנה ברק-ארז] (פורסם בנבו, 23.6.13): **"כאשר עסקינן בעבירות של לקיחת שוחד או גניבה בידי עובד ציבור, נראה כי משקלו של שיקול זה נגרע. יש טעם בטענתה של המערערת כי נסיבה זו אופיינית למקרים של שחיתות ציבורית בכלל ולמקרים של לקיחת השוחד או גניבה מהקופה הציבורית, בפרט. הרי, ברוב המקרים נסיבה זו מהווה "תנאי" נדרש לכהונה בתפקיד המאפשר את ביצוען של עבירות מסוג זה. מעצם טיבן של העבירות נשוא ההרשעה, הן צפויות להיעבר על-ידי אנשים 'נורמטיביים'."**

הנאשמים נפלו מאיגרא רמא לבירא עמיקתא. על עוצמת ה"נפילה" הרחיבו בטיעוניהם לעונש כפי שגם עשו בני

משפחתם ומכריהם. סוגיה זו זכתה להתייחסות בפסיקת בית המשפט העליון אשר לא ראה בכך בהכרח, משום נסיבה לקולא: "אנשי ציבור ועברייני צווארון לבן בדרך כלל, כאשר הם נתפסים בקלקלתם, מובאים למשפט ונדרשים לתת את הדין על מעלליהם, מוצאים עצמם פגועים, מושפלים ומבוזים. אולם אין להם אלא להלין על עצמם, שכן אונה להם, שהרי דווקא מהם מצפים, שבאישיותם, בהתנהגותם ובדרך חייהם ישמשו אות, דוגמה ומופת לאחרים. כגודל האמון הניתן בהם כן גדולה האכזבה, כאשר הם מועדים ומתדרדרים. ככל שהם ראויים לתודה ולהערכה על פעולות חיוביות שעשו למען הכלל, כך הם ראויים לגינוי ולסלידה, כאשר הם מנצלים לרעה את המעמד, את האמון, את הסמכות" (ע"פ 355/88 לוי נ' מדינת ישראל [פסקה 99 לפסק דינו של כב' הש' לוין], פ"ד מג(3) 221 (1989)).

עוד יש לתת את הדעת לטלטלה שעברו בני משפחתם של כל אחד מהנאשמים מרגע פתיחת החקירה ועד לסיום ההליך המשפטי. יחד עם זאת, אין מדובר בפגיעה חריגה מזו שנגרמת למשפחות אחרות שאחד מבני המשפחה מוצא עצמו חשוד בעבירות קשות ובהמשך עתיד להיכנס למאסר. יצוין כי אין טענה בדבר ילדים קטנים שיוותרו ללא טיפול כתוצאה מריצוי עונש מאסר. מנגד ולכך ינתן משקל לא מבוטל, הנאשם 2 בן 77 וריצוי מאסר ממושך בגיל שכזה, קשה אף יותר מאשר על דרך הכלל.

הנאשמים כפרו במיוחס להם ולא נטלו אחריות. למעשה, גם במעמד הטיעונים לעונש הנאשם 1 הסביר שכל חטאו היה בכך שהתערב בבחירות לטובתו של ראש העיר לסרי ולא תמך בצבי צילקר ז"ל. ברי כי כפירה אינה אמורה להיזקף לחובתם, זוהי גם לשון החוק כאמור בסעיף 40(א). ודוק, לשאלה האם הנאשם לוקח אחריות על מעשיו יש גם משמעות בענישה. אי קבלת אחריות עלולה להעיד על מסוכנות, מועדות אפשרית ובכך גם משפיעה על שיקולי הרתעה אשר מקבלים ביטוי בגדרי המתחם. על השפעה של אי קבלת אחריות בקביעת העונש הראוי ר' ע"פ 7255/14 אנטקלי נ' מדינת ישראל (פורסם באר"ש, 11.4.16) וכן בע"פ 8421/12 ינון בן חיים נ' מדינת ישראל [פסקה 20 לפסק דינה של כב' הש' ארבל] (פורסם באר"ש, 29.9.13).

אשר לשיקולי הרתעת הרבים, בתי המשפט שבו ותנו כי נוכח מאפייניהן של העבירות בהן הורשעו הנאשמים, בכלל זאת היותן של העבירות קשות לגילוי ועוצמת הפגיעה בערכים המוגנים, יש לתת להם מעמד בכורה ור' לעניין זה דבריו של בית המשפט העליון בע"פ 3927/16 מדינת ישראל נ' בר-זיו [פסקה 19 לפסק דינו של כב' הש' מזוז] (פורסם בנבו, 23.2.17):

"עבירות השוחד, כמו שאר עבירות השחיתות השלטונית, מתאפיינות בקושי מיוחד שקיים בחשיפתן על ידי מערכת אכיפת החוק, שכן בניגוד לעבירות "רגילות", בעבירות אלו אין קורבן מוגדר, כל המעורבים הם עושי עבירה שאין להם כמובן ענין בחשיפת המעשים, וקורבן העבירה האמיתי של עבירות השחיתות השלטונית הוא למעשה כאמור הציבור כולו. קושי זה בחשיפת העבירות מחייב מתן משקל מיוחד לשיקול של הרתעת הרבים. עקב כך, אינטרס הרתעת הרבים, היינו הרתעה משמעותית כלפי עובדי ציבור ומעורבים אחרים בעבירות השחיתות השלטונית, הוא בעל חשיבות קריטית ממש."

עוד ר' בהקשר לכך בע"פ 150/88 לושי נ' מדינת ישראל, פ"ד מב(2) 650, 660 (1988).

"..עבירת השוחד מטבעה גורמת להשחתת מידות במינהל הציבורי. מכאן ההכרח להטיל עונשים מרתיעים על אלה החורגים מן השורה ומביאים לשיבוש דרכי מינהל תקינים. כאן גובר האינטרס הציבורי, שעלי מצווה בית המשפט לשמור."

מצבו הרפואי של נאשם 1

מטעמו של נאשם 1 הוגשה אסופת מסמכים רפואיים ללמד על כך שזה אינו בקו הבריאות. באופן ספציפי נטען שנאשם 1 עבר "אוטם מוחי". בעניין זה, כל המסמכים (למעט מסמך אחד) שהוגשו לעיונו של בית המשפט הנם מהתקופה של

3 הימים בהם אושפז בבית החולים בגין האמור (27.4.19 - 29.4.19) שלאחריה שוחרר לביתו עם המלצות למעקב וטיפול תרופתי. המסמך הנוסף עניינו ביקורת מתאריך 4.7.19 שגם בסופו המלצה להמשך מעקב. יוצא אפוא כי יש לתת משקל למצבו הבריאותי, אולם בגדרי המתחם.

מצבו הרפואי של נאשם 2

ב"כ הנאשם 2 עתר לבית המשפט לחרוג לקולא ממתחם העונש בשל מצבו הרפואי הקשה הנטען של הנאשם ובהסתמך על שלוש חוות הדעת שהוגשו בעניינו: חוות דעת של ד"ר פרלוב מתאריך 27.5.18, חוות הדעת של יונתן שמעוני מתאריך 18.3.22 (שהוגשה בהסכמה ומסתמכת על חוות הדעת של ד"ר פרלוב), וחוות הדעת של ד"ר איגור ברש מיום 28.3.22 שנפגש עם הנאשם 2 והסתמך על המבדקים וחוות הדעת של ד"ר שמעוני. ד"ר ברש **התייצב בבית המשפט ונחקר על חוות דעתו.**

בתמצית, בחוות דעתה של ד"ר פרלוב משנת 2018 מצוין כי מדובר ב"דמנציה בחומרה קלה" עם דינמיקה של החמרה בעיקר בזיכרון לטווח קצר ולטווח ארוך. עוד מתואר כי לדברי הנבדק, הוא פעיל חברתי, כולל עזרה בניהול משק הבית "קניות, ביקורים בלימודים בישיבה, הרצאות, נהג בכוחות עצמו ללא תקלות, טוען שעצמאי בניהול כספים, נוטל טיפול תרופתי קבוע בכוחות עצמו". הערכה התפקודית על פי דיווח אשתו וילדיו לפי מדד IADL הנה 12/14 - "כמעט עצמאי" ולפי מדד BADL 100/100. התוצאות במבחן מיני-מנטל (MMES) היו 25/30, ובמבחן MOCA 22/30. בהמשך, מפורטת המסקנה ולפיה: "להתרשמותי, בעקבות הקהיין ממנה סובל נבדק כשנה, אמנם בחומרה קלה, בשלב הנוכחי עם החמרה הדרגתית...אינני חושבת, שניתן להסתפק ולהסתמך על תשובותיו כמשקפות את המתרחש בעברו".

בהערכה הנוירו-פסיכולוגית של יונתן שמעוני משנת 2022, בסעיף הממצאים העיקריים מפורט: **ANTREOGRADE** "תהליכי למידה- זיכרון אפיזודיים לקויים. היכולת ליצור זיכרונות (חדשים) לקויה. ליקוי זה מתבטא בירידה משמעותית ביכולות לאחר מידע בטווחים של דקות, שעות וימים לאחר החשיפה למידע ומשפיע בעיקר על מידע אליו נחשף פעם אחת, כמו פרטי שיחה... לגבי תהליכים שפתיים: הסינטקס שמור, הקריאה (הטכנית) שמורה. לא הייתה עדות לליקוי בשליפת מילה אך יש לקחת בחשבון שהתחום השפתי היה חזק אצלו ומאחר וקיים דיווח על קושי כזה (שכחת שמות) לא ניתן לשלול ירידה בשליפת מילה. הפוטנציאל להפשטה ולהמשגה תקין... קיימת מודעות לליקוי בזיכרון. מצוקה רגשית משמעותית... מעבר לכך ישנם א. סימנים לקושי בתפקודים קשביים- במיקוד ודיכוי ב. רושם של קושי בשליפת מידע מהעבר ג. חשד לירידה בזיכרון סמנטי..."

בדין האבחנתי מצוין כי הפרופיל הנוירו-פסיכולוגי שהתקבל יכול לנבוע מאחד הגורמים הבאים או שילוב שלהם: תהליך מוחי ניווני שהסבירות לאפשרות זו בינונית עד גבוהה או מצוקה רגשית שהסבירות שזה הגורם הבלעדי היא נמוכה. בסעיף ההמלצות: מומלץ למשפחה לקבל הדרכה ניוירו-פסיכולוגית, הומלץ לשקול מינוי אפוטרופוס על מנת למנוע התנהגות כספית חסרת שיפוט, הומלץ לשקול הערכה ניוירו-פסיכולוגית מקוצרת תוך שנה לצורך מעקב והתייעצות רפואית.

בחוות הדעת של ד"ר ברש, מפורט בסיכום כי "מזה 4-5 שנים לוקה בתהליך דמנטי על רקע של מחלת אלצהיימר ו/או פגיעה וסקולארית. עיקר הפגיעה הקוגניטיבית הינה בתחום הזיכרון, לטווח קצר וחלקית לטווח ארוך. בנוסף, נפגעה גם יכולתו לנהל ענייניו, לרבות ענייניו הכספיים... בנוסף לפגיעה הקוגניטיבית ישנם סימני חרדה ואי יציבות ומצב רוח... לפי הערכה ניוירו-פסיכולוגית ותוצאות הבדיקה הנוכחית, כשירותו הדינמית מוגבלת, ישנו קושי משמעותי בשחזור העובדות, בהבנת המסמכים ובמסירת מידע מדויק לבית

המשפט. הנני מצטרף להמלצות של מר יוני שמעוני- ניר-פסיכולוג בדבר הצורך למינוי אפוסטרופוס לרכוש... הנני ממליץ לבית המשפט לקחת בחשבון נתונים אלו בעת קבלת ההחלטה לגבי עונשו. סבורני שמצבו הקונטיבי עלול להשפיע באופן משמעותי על יכולת של יצחק לשאת עונש מאסר בפועל.

דין -מצב רפואי:

מטבע הדברים, גילו של הנאשם ומצבו הרפואי נלקחים ויילקחו בחשבון בגדרי המתחם כפי שהדבר מוצא ביטוי בסעיף 40 יא' (1) לחוק העונשין. אלא מאי, עתירת ב"כ הנאשם 2 היא לכך שמצבו הרפואי הנתען יביא לחריגה מטה ממתחם העונש ההולם. על פניו חריגה שכזאת אפשרית בהתאם לתיקון 113 רק מטעמי שיקום. אף שכך, בית המשפט העליון הכיר באפשרות לחרוג לקולא ממתחם העונש ההולם בשל "שיקולי צדק": **"קביעה זו, שבמסגרתה נפתח פתח צר כאמור לעיל, יש בה מענה לצורך - המתעורר אמנם במקרים חריגים ונדירים - לגזור על נאשם עונש מחוץ למתחם העונש ההולם למעשיו ולהגיע לתוצאה צודקת והוגנת במקרים פרטניים"** (ע"פ 5669/14 לופוליאנסקי נ' מדינת ישראל [פסקה 229 לפסק דינו של כב' הש' פוגלמן] (פורסם בנבו, 29.12.15)(להלן: **"עניין לופוליאנסקי"**)).

בעניין לופוליאנסקי בית המשפט העליון ראה במצבו הרפואי הרעוע של הנאשם ככזה הנכלל באותם מקרים "חריגים ונדירים", המצדיקים חריגה ממתחם העונש. מתוך שכן, בית המשפט העליון מניח את הכללים לגבי מה ייחשב כמצב רפואי המצדיק חריגה ומה הם האיזונים שעל בית משפט לערוך בבואו לערוך שימוש בסמכותו זו:

"בבוא בית המשפט לשקול חריגה מטעמי צדק ממתחם העונש ההולם, שומה עליו לאזן בין טעמי הצדק המצדיקים חריגה מן המתחם לבין חומרת המעשים שבהם הורשע הנאשם. בקטגוריה שבה עסקינן יש לבחון אם עונש של מאסר בפועל עלול לסכן את חייו של מי שהורשע בדין או לקצר בצורה ניכרת את תוחלת חייו, ולהביא מנגד, כאמור, את חומרת המעשים שבהם הורשע. תוצאת איזון זה עשויה להיות שליחתו של הנאשם לעונש מאסר בפועל הנמוך מתחתית מתחם הענישה שנקבע; או הימנעות מהשתת מאסר בפועל, גם מקום שבו "רצפת" מתחם העונש ההולם כוללת עונש מאסר בפועל, הכל לפי נסיבות המקרה.

מכאן אתה למד כי גם נאשם החולה במחלה קשה, או כזה שהמאסר יסב לו סבל רב וייחודי, עלול להישלח לשאת בעונש מאסר בפועל, מאחורי סורג ובריח. הדברים נכונים גם כאשר עסקינן במי שמצבו הבריאותי רעוע. כבר נפסק כי "[...] מצב בריאותי קשה - איננו צריך בהכרח להקנות לעבריין פטור מעונש מאסר בפועל בגין מעשיו הרעים, ככל שעונש זה מוצדק לגביו לאחר הרשעתו [...]"] (עניין פלוני, פסקה 14). כאשר עסקינן במצב רפואי, ככלל, הנחת המוצא היא כי גורמי הרפואה בשירות בתי הסוהר ערוכים לטפל באסירים במצבים רפואיים שונים, כולל כאלה שאינם פשוטים כלל ועיקר. את מצבו הרפואי של מי שהורשע בדין יש לאזן עם שיקולים רלוונטיים אחרים, ובכלל אלה הסיכון שמשקף לציבור ממנו. אין אפוא בדברינו אלה משום קביעת כלל שלפיו טענה לקיצור תוחלת חיים נושאת בצידה, מניה וביה, חסינות מפני עונש מאסר בפועל" (פסקאות 221, 222 לפסק דינו של כב' הש' פוגלמן).

יושם אל לב כי בית המשפט העליון בעניין לופוליאנסקי עושה שימוש במבחן "סיכון וקיצור תוחלת החיים" שברגיל נעשה על ידי וועדת השחרורים בבואה לדון בבקשת אסיר לשחרור מוקדם בהתאם לסעיף 7(א)(1) לחוק שחרור על תנאי ממאסר, התשס"א-2001, הגם שהלה עוד טרם החל לרצות את עונשו. על פי האמור, אך מתבקש לבחון את מצבו הקונטיבי של נאשם 2 בזיקה לשליחתו למאסר גם לפי המבחן הנוגע לאסיר הלוקה בדמנציה, כאמור בהוראת סעיף 7(א)(2)(ב) לחוק שחרור על תנאי הקובעת כי הוועדה רשאית להורות על שחרור מוקדם בסיטואציה שבה:

"האסיר מחוסר הכרה באופן קבוע או נמצא במצב דמנציה מתקדמת, שבשלהם הוא זקוק להשגחה רצופה במשך 24 שעות ביממה; לעניין זה, "דמנציה מתקדמת" - אי-התמצאות בזמן ובמקום באופן קבוע מפאת מצב גופני או בשל ירידה קוגניטיבית".

יישום האמור לעיל למקרה שלפנינו, מוביל למסקנה כי גם אם בית המשפט מקבל את האמור בחוות הדעת ככתבם וכלשונם, ומעניק להם את מלוא המשקל (ואין זו דעת בית המשפט), אין בכך כדי להביא את בית המשפט להימנע משליחתו של הנאשם 2 למאסר בפועל ולמצער לחרוג מטה ממתחם העונש ההולם. מצבו הקוגניטיבי של הנאשם, המוגדר על ידי ד"ר ברש כ"דמנציה" בדרגה בינונית, אינו מעמידו בסיכון לחייו היה וישלח למאסר ואף לא קרוב לכך. כך גם אין לומר שמאסר בפועל יש בו משום לקצר בצורה ניכרת את תוחלת חייו. למעשה, אין טענה כזאת מצד ההגנה וכך גם לא מצד ד"ר ברש אשר כאמור, לא ראה בממצאים שקבע ככאלה הפוסלים את כשירותו של הנאשם 2 מלרצות מאסר בפועל: **"לא אמרתי שהוא לא יכול, שיש קושי. אני לא כתבתי בחוות הדעת שהוא לא יכול בשום מקום, אני אמרתי שקיים קושי..."** (עמוד 883 לפרו' מיום 19.5.22); **"הוא לא יותר מסוכן (הכלא ד.ב.ט), אני לא כתבתי שהוא יותר מסוכן. אני כתבתי שיש לו בעיה להסתגל... הכוונה הייתה שעם בן אדם עם ירידה קוגניטיבית, יש קושי משמעותי להסתגל לתנאים חדשים ולא ידידותיים"**. בהמשך משנשאל האם הכלא יכול להטיב עם הנאשם נוכח כך שזו מסגרת עם סדר יום קבוע, ענה: **"יכול להיות, אני לא יודע איך יגיב, יכול להיות שהוא יפתיע לטובה. אבל בעיני, בגיל קשה עם דמנציה, עם קושי בהתמצאות, עם זה שהוא לא זוכר איך להגיע ולמה הוא הלך למרתף לדעתי עלול להיווצר קושי"** (שם, עמוד 883). לא למיותר לציין כי בכל מקרה, גם לשיטת ההגנה, הנאשם 2 אינו סובל מדמנציה מתקדמת, חוסר התמצאות בזמן ובמקום באופן קבוע, וגם כאן, מן הראוי להוסיף, שאף לא קרוב לכך(בהקשר להוראת סעיף 7(א)(2)(ב) לחוק הנ"ל).

כל זאת נאמר בנפרד מהאיזון שעל בית משפט לערוך בכל מקרה מול חומרתם הרבה של המעשים בהם הורשע הנאשם כמפורט בהכרעת הדין ובגזר הדין. לא בכדי נקבע על ידי בית המשפט העליון כי גם מצב רפואי קשה אין בו משום חסינות מפני עונש מאסר בפועל.

יתר על כן, בנדון דידן, הנחת המוצא היא כי שירות בתי הסוהר ערוך לתת מענה טיפולי ראוי גם לאסירים שמצבם הרפואי מורכב ואף קשה, בין אם על ידי גורמי הרפואה בתוך שב"ס ובין אם בהיעזרות בגורמים רפואיים, לרבות מומחים, מחוצה לו. על עמדה זו חזרו בתי משפט במספר רב של פסקי דין ור' בין היתר ע"פ 7757/21 אהרון קיי מרזוקי נ' מדינת ישראל [פסקה 27 לפסק דינו של כב' הש' שוחט] (פורסם באר"ש, 24.5.22) וכן דברי בית המשפט העליון בע"פ 1077/22 עיסא עבדל קאדר נ' מדינת ישראל [פסקה 29 לפסק דינו של כב' הש' אלרון] (פורסם באר"ש, 1.6.22).

באופן ספציפי בעניינו של נאשם 2, שב"ס קיבל לרשותו את חוות הדעת וראה לנכון לציין במסמך שהועבר לבית המשפט ביום 11.5.22 החתום על ידי עו"ד אפרת פלד מלשכת הייעוץ המשפטי כי:

"על פניו, על פי חוות הדעת שהועברו לעיונינו, גורמי הרפואה לא התרשמו שהנאשם סובל מדמנציה בשלב שאינו מאפשר שהייה במאסר. מהמסמכים שהועברו ניתן להיווכח כי המדובר באדם שמנהל חיי שגרה, נמצא בהכרה מלאה, מתקשר, ניד, עצמאי, מודע לסביבתו ולהליכים המשפטיים המתנהלים כנגדו, נוהג. אירוע השכחה המתוארים, הקושי בריכוז, מצב הרוח הירוד וניהול כספיו על ידי בנו - אין בהם כדי להשליך על מהלך מאסרו או להוות אינדיקציה כלשהי בדבר העדר יכולתו לשאת עונש של מאסר בפועל".

אלה כאלה מלמדים כי גם בהנחה שהנאשם סובל מדמנציה בינונית, אין בכך כדי למנוע את שליחתו למאסר או לחרוג מטה ממתחם העונש ההולם.

לכאורה, ניתן היה להפסיק הילוכנו בנוגע למצבו הקוגניטיבי של הנאשם 2 בנקודה זו. ואולם, למעלה מן הצורך, סבורי כי הטענות בנוגע למצבו הקוגניטיבי של הנאשם כאמור בחוות דעתו ובעדותו של ד"ר ברש, מופרזות, ואין משקפות את מצבו הקוגניטיבי של נאשם 2 לאשורו.

כמפורט מעלה, מחוות דעתה של ד"ר פרלוב נלמד כי בשנת 2018 הנאשם 2 אובחן כמי שמתפקד באופן עצמאי בצורה כמעט מלאה וביחס לדמנציה, הרושם היה כי זו בדרגת חומרה קלה. ד"ר ברש מודע לאמור, אך ציין כי חלה החמרה מאז שנת 2018. קביעה זו נעשתה מבלי שד"ר ברש נדרש לעדותו של הנאשם 2 לפני בית המשפט בשנת 2020 שנמשכה על פני שעות ארוכות, ועל פניו, שוללת קיומה של דמנציה בדרגת החומרה הנטענת; הדבר לא מנע מד"ר ברש לטעון גם ביחס לכשירותו הדינית של הנאשם, מתוך התבססות על בעיות בזיכרון לטווח קצר אך ללא הזדקקות כלל למבחנים שנקבעו בפסיקה בסוגיה; ד"ר ברש לא היה מודע לכך שעד להרשעתו של נאשם 2 הלה כיהן כחבר דירקטוריון במכללה, ולא זו בלבד, זכה לתשבחות על פועלו; חומרת הדמנציה הנטענת עומדת בסתירה לכך שנאשם 2 נוהג ברכבו באופן עצמאי ולבדו עד לימים אלו. הטענה כי מדובר בנסיעות בגדרי העיר אשדוד אינה מגשרת על הפער העצום בין מי שטוען לדמנציה בדרגה בינונית לבין היכולת לתפעל רכב, לנווט עמו לכל מקום ולחזור לביתו; ד"ר ברש הסתמך על הערכה הניורופסיכולוגית של יונתן שמעוני, אולם נמנע לערוך לנאשם מבחן MMES ומבחן MOCA. חשיבותם של מבחנים אלו מקבלת משנה תוקף בשים לב לכך שאלו נערכו לנאשם 2 בעבר, לפחות פעמיים, ועל כן יכולים לשמש אמת מידה להתדרדרות הנטענת; חוות דעתו של ד"ר ברש נמסרה מבלי שקיבל או ביקש לקבל את חוות הדעת שערכה ד"ר שפט לנאשם משנת 2019 שבה לכאורה, היה שיפור בחלק מהמדדים; חוות דעתו של ד"ר ברש, כמו גם האבחון שערך שמעוני, נסמכת רבות על דיווחים מבני משפחתו של הנאשם על הסובייקטיביות והנגזרות של דיווחים כאלה, מבלי לאשש או להפריך דבריהם; חרף הטענה בדבר פגיעה קוגניטיבית עוד משנת 2018 וחרף וההמלצה של מר שמעוני, לא נטען שהנאשם כבר אינו עורך קניות וממילא גם לא מונה לו אפוטרופוס לרכוש.

מן המקובץ, מסקנת בית המשפט היא כי אף שיש לנאשם 2 ירידה בקוגניציה, זו אינה בדרגה הנטענת על ידי ד"ר ברש, ובמובנים מסוימים, תואמת את גילו והפגיעה הנלוות לו. לקות זו אינה מצדיקה חריגה מטה ממתחם העונש.

חלופי הזמן:

הנאשמים נותנים היום את הדין על עבירות שבוצעו לפני תקופה ארוכה ועל כך אין חולק. הנאשם 1 נותן הדין על עבירות שבוצעו בשנים 2004-2009 ואילו הנאשם 2 על עבירות שבוצעו בשנים 2005-2011.

ב"כ המאשימה כדרכו, טען בעניין חלופי הזמן "דבר דבור על אופניו" תוך שעמד על הימשכות העבירות עד לחשיפתן, מורכבות החקירה, היקפה חסר התקדים כמו גם הפעולות שקדמו להגשת כתב האישום ובכללן, השלמות חקירה, שימועים וגיושו של כתב אישום בנוגע למעורבים רבים. עוד נטען כי יחסית למורכבותו של התיק הוא נוהל באופן יעיל, תוך עמידה בהנחיות היועץ המשפטי לממשלה, "משך טיפול התביעה עד להגשת כתב אישום", הנחיה מס' 4.1202 (להלן: "**הנחיות יועמ"ש**") והגיע לכדי סיום בתקופה קצרה מזו שתיקים דומים ואף קטנים יותר בהיקפם מסתיימים. כך, הפנה התובע לשם השוואה למשך החקירה וניהול התיק כפי ביטויים בע"פ 3380/16 **יוסף נאמן נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 14.3.17); ע"פ 2742/12 **אורי רש נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 5.3.13) רע"פ 674/13 **יורי ליטבק נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו 28.1.13). עוד פורט כי חלק מהימשכות ההליכים נעוץ באופן ניהול הגנת הנאשמים שביקשו לחקור את מרבית עדי התביעה, הגם שלא הייתה מחלוקת אמיתית לגבי מרבית הדברים שמסרו. מכל האמור, סבור ב"כ המאשימה כי אין לדבר על "עינוי דין" או "שיהוי", אלא דרך ניהול מקובלת של משפטים מורכבים משפטית ועובדתית. משכך, המשקל שיש לתת לחלופי הזמן מן הראוי שיהא נמוך.

מרבית הטיעונים המפורטים מעלה מקובלים על בית המשפט. אין חולק כי מדובר בתיק חריג בהיקפו ומורכבותו, כאשר

כפי הנלמד, בנוסף לפרשות שהבשילו לכדי כתב אישום, מצויות עוד פרשיות נוספות בהן נחקרו הנאשמים ומעורבים אחרים שבהן לא נמצאו די ראיות להעמדה לדין. אורכה של הכרעת הדין וריבוי הפרטים שבה יכול להעיד גם כן על האמור.

לצד אלה, מן הראוי לציין כי יכול וניתן היה לקצר את התקופה שחלפה מאז נפתחה החקירה הסמויה ועד הגשת כתב האישום, גם אם לא באופן דרמטי. כמו כן, בית המשפט מוצא דווקא לציין לחיוב את התנהלות ב"כ הנאשמים בניהולו של התיק אשר לא דבקו בדרישות פרוצדורליות, לא ביקשו לדחות דיונים, וניהלו את הגנת הנאשמים (אף שנדחתה על ידי בית המשפט) באופן יעיל ומקצועי. יוזכר כי במהלך ניהול התיק פרצה מגפת הקורונה על המשמעויות הנגזרות מכך, כאשר בנוסף לנאשמים כאן, הועמדו לדין נאשמים נוספים אשר רק בשלבים כאלה ואחרים הגיעו להסדרי טיעון.

ודוק, גם כאשר אין לדבר על "עיניו דין", "שיהוי", "אי עמידה בהנחיות יועמ"ש" או "אשמה" של מי מהצדדים בסרבולו של ההליך, אין פירוש הדבר שעל בית משפט להתעלם מחלוף הזמן. יהיה בכך רק כדי להשפיע על המשקל שניתן לו וכן לרבות על השאלה האם ההשפעה תהיה בגדרי המתחם או בחריגה ממנו. בענייננו, אף שלא מצאתי כאמור חריגה מהנחיות היועמ"ש או שיהוי חריג, חלוף הזמן המשמעותי הוא פרמטר אשר יביא להקלה בעונשם של הנאשמים.

אחידות הענישה:

שני הנאשמים הלינו על כך שנתני השוחד, "בעלי הממון" והכוח יצאו בסופם של דברים עם ענישה כלכלית בעיקרה, אם בכלל, בעוד שעובדי הציבור ה"זוטרים" צפויים למאסר ממושך. טענות אלו הועלו גם במהלך ניהול התיק, אולם תחת הכותרת של "אכיפה בררנית והגנה מן הצדק". במסגרת הכרעת הדין ניתנה התייחסות בית המשפט לטענה זו כאמור בסעיפים 589-604 וכן סעיפים 1156-1165. כל שנאמר במסגרת הכרעת הדין תקף באותה המידה גם לגזר הדין.

בכך אין סגי, שכן גם אם טענת ההגנה מן הצדק נדחתה, עדיין שומה עלינו לבחון את הפער בין העונשים במסגרת עקרון "אחידות הענישה". בבחינת טענה זו יש ראשית להידרש לשאלה האם אכן מדובר בנסיבות דומות שהובילו לתוצאה שונה והתשובה לכך שלילית. ישנו הבדל משמעותי שלא לומר תהומי, בין העבירות בהן הורשעו הנאשמים לבין אלו בהן הורשעו כל אחד מהיזמים. כפי שפורט מעלה, כל אחד מן הנאשמים הורשע במספר של עבירות של לקיחת שוחד לצד עבירות נוספות של הפרת אמונים וכן עבירות מס והלבנת הון (בעניינו של נאשם 2 בלבד).

מנגד, כל אחד מן היזמים הורשע ביחס לפרויקט אחד וגם זאת בעבירה קלה בהרבה מקבלת שוחד או מתן שוחד. כך, נאשם 4 הורשע בעבירה של סיוע להפרת אמונים; נאשמת 6 בעבירה של סיוע להפרת אמונים; נאשם 8 בהפרת אמונים; נאשם 10 בסיוע להפרת אמונים וידיעות לא נכונות לפי פקודת מס הכנסה; גלעד פרימק בהפרת אמונים ומסירת ידיעות לא נכונות; קלוד נחמיאס בסיוע להפרת אמונים וקבלת נכסים שהושגו בפשע. למעשה, היחיד שהורשע במסגרת הסדר בעבירה של מתן שוחד הוא הקבלן יואל ישראל. לא למיותר לציין כי במסגרת הכרעת הדין, כמו גם גזר הדין, בית המשפט אינו נדרש (וגם אינו יכול להידרש) לשיקולים שהביאו את המאשימה, כמו גם את היזמים, להגיע להסדר הטיעון אליו הגיעו. הדברים אמורים בפרט בנוגע ליזמים שעניינם נדון בפני מותבים אחרים.

יש במפורט מעלה ללמד על שוני נוסף שכן כל המעורבים כבר בסמוך לאחר הגשת כתב האישום הגיעו להסדר, לקחו אחריות על מעשיהם וחסכו זמן שיפוטי יקר (למעט נאשם 4 שהגיע להסדר לקראת סופו של ההליך). נטילת אחריות זו מקבלת משנה תוקף בתיקים מורכבים ומסובכים כדוגמת תיק זה. ומשזו תמונת הדברים, ברי כי לא ניתן להשוות בין מי שהורשע בשלוש או ארבע עבירות של לקיחת שוחד לאחר ניהול הוכחות למי שהורשע בעבירה אחת של סיוע להפרת אמונים והכל במסגרת הסדר סגור לעונש. לא בלי קשר, בקבלת הסדר הטיעון בעניינם של היזמים, אין משום אמירה של בית משפט כי העונש המוסכם הוא העונש הראוי. בית משפט יחרוג מהסדרי טיעון רק במקרים קיצוניים ויוצאי דופן, ולא בכל מקרה שבו מדובר בעונש מקל, ואף מקל משמעותית.

יתר על כן, אפילו דובר היה בסימטריה של מספר עבירות של לקיחת שוחד אל מול עבירה של נתינת שוחד, מן המפורסמות הוא כי מעשיו של מקבל השוחד חמורים יותר מזה של הנותן. הבדל זה בא לידי ביטוי בעונש המאסר המרבי שניתן להשית על המקבל, 10 שנים, לעומת עונש מאסר של 7 שנים אותו ניתן להשית על הנותן (וגם אם בעבר העונש היה זהה, לא היה בכך כדי ללמד כי בתי המשפט והמחוקק ראו באותה מידה של חומרה את מעשיו של נותן השוחד אל מול איש הציבור, מקבל השוחד).

ואם בכך לא די, הרי שגם אם נניח שמדובר בנאשמים שחלקם דומה ולמצער ניתן לבצע את ההבחנות המתבקשות, לקולא ולחומרא, נקבע בפסיקה פעמים רבות שעיקרון אחידות הענישה אינו חזות הכל אלא שיקול אחד מבין מכלול שיקולים שעל בית משפט לשקול על מנת להגיע לתוצאה ראויה (ר' גם ע"פ 10370/02 סויה נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 27.5.03); ע"פ 6672/03 קמינסקי נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2) 441 (2003); ע"פ 5640/97 רייך נ' מדינת ישראל פ"ד נג(2) 433 (1999); רע"פ 3173/09 פראגין נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 5.5.09); ע"פ 7125/09 מדינת ישראל נ' מטודי (פורסם בנבו, 5.11.09); (ע"פ 5813/21 מוחמד ג'בארין נ' מדינת ישראל [פסקה 21 לפסק דינו של כב' הש' מינץ] (פורסם באר"ש, 31.5.22).

ומשנאמרו הדברים, העונשים שנגזרו על שאר היזמים יהיה בהם להשפיע על עונשם של הנאשמים ולקולא אולם במשורה. בהקשר לכך ר' ע"פ 9165/20 מיכאל פרץ נ' מדינת ישראל (פורסם באר"ש, 2.5.22), ע"פ 4959/19 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם באר"ש, 12.6.22)

שאלת הקלון:

המדינה עותרת לקבוע כי נפל במעשיהם של הנאשמים קלון ולפסול אותם מלכהן כחברי הוועדה לתכנון ובניה בהתאם להוראת סעיף 44ב(ב) לחוק התכנון והבניה. אף שהצדדים לא טענו לעניין זה, ולמען הסר ספק, אציין בקצרה כי במובהק, בעבירות בהן הורשעו הנאשמים דבק פגם מוסרי חמור המצדיק הטלתו של קלון. לא רק סוג העבירות בהן הורשעו הנאשמים שעניינן שוחד והפרת אמונים מצדיק הטלת קלון, אלא נסיבות ביצוע העבירות, ריבוי והימשכות. הנאשמים חטאו בשחיתות ציבורית, ניצלו באופן בוטה את מעמדם ופגעו באמון שרוכש הציבור בעיר אשדוד בנבחריו. אשר על כן מוצדק ואף ראוי לפגוע בזכותם להיבחר מחדש למוסדות במסגרתם פעלו בדרך של השתת קלון. וראה בעניין זה ע"פ 3295/15 מדינת ישראל נ' שמעון גבסו (פורסם בנבו, 31.3.16), בג"צ 11243/02 פייגלין נ' יו"ר וועדת הבחירות (פורסם בנבו, 15.5.03) וכן בג"צ 5699/07 פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה (פורסם בנבו, 26.2.08).

בקשת החילוט:

חילוט בעניינו של נאשם 2 - מסגרת נורמטיבית:

החילוט בעניינו של הנאשם 2 נעשה בהתאם להוראת סעיף 21 לחוק איסור הלבנת הון. שתי תכליות עיקריות להסדר החילוט לפי חוק זה. הראשונה היא "תכלית הרתעתית" היינו פגיעה בתמריץ הכלכלי העומד בבסיס ביצוע עבירת המקור. השנייה, "תכלית קניינית", הוצאת בלעו של גזלן מפיו. לצד שתי תכליות עיקריות אלו קיימת ה"תכלית המניעתית" הנוגעת לחילוט רכוש ששימש לביצוע העבירה או אפשר את ביצועה. בהקשר לתכלית הקניינית, הוטעם כי זו לא נועדה לפגוע בעבריו בדרך של עיצום כספי כי אם ליטול בחזרה מידי העבריו רכוש שאינו שייך לו (ור' ע"פ 6339/18 ירון בלווא נ' מדינת ישראל (פורסם באר"ש, 15.1.20) (להלן: "עניין בלווא"); ע"פ 6145/15 פישר נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 25.10.15) (להלן: "עניין פישר").

על ההבדל בין התכלית הקניינית של חילוט לפי חוק הלבנת הון לבין התכלית העונשית של הקנס עמד בית משפט העליון בע"פ 7475/95 מדינת ישראל נ' בן שטרית, פ"ד נב(2) 385 (להלן: "עניין בן שטרית"); "אכן, מן ההיבט החשבונאי, אין זה משנה כיצד 'תכונה' נטילת הכספים מרשותם של המערערים; ומבחינתם חד הוא, אם ה'נטילה' כאמור, תהיה בדרך של 'תשלום קנס' או בדרך של 'חילוט'. ברם, מן ההיבט הציבורי יש חשיבות ראשונה במעלה להבחנה בין השניים: קנס - 'מכה' את העבריין בכיסו בשל הפרת הדין, בשיעור שקובע החוק והוא משתלם ממשאביו הכספיים הלגיטימיים של הנידון; ואילו חילוט - נוטל מן הנידון רכוש שהושג בעבירת סמים ללא קשר לערכו ולשיעורו, כרכוש שאינו שייך לו אלא מוחזק על ידו שלא כדין".

סעיף 3 לחוק איסור הלבנת הון קובע:

(א) העושה פעולה ברכוש, שהוא רכוש כאמור בפסקאות (1) עד (4) (בחוק זה - רכוש אסור), במטרה להסתיר או להסוות את מקורו, את זהות בעלי הזכויות בו, את מיקומו, את תנועותיו או עשיית פעולה בו, דינו - מאסר עשר שנים או קנס פי עשרים מהקנס האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין -

(1) רכוש שמקורו, במישרין או בעקיפין, בעבירה;

(2) רכוש ששימש לביצוע עבירה;

(3) רכוש שאפשר ביצוע עבירה;

(4) רכוש שנעברה בו עבירה.

סעיף 4 לחוק איסור הלבנת הון קובע:

"העושה פעולה ברכוש, בידיעה שהוא רכוש אסור, והוא בשווי שנקבע בתוספת השנייה, דינו - מאסר שבע שנים או קנס פי עשרה מהקנס האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין; לעניין סעיף זה, "ידיעה" - למעט עצימת עיניים כמשמעותה בסעיף 20(ג)(1) לחוק העונשין."

סעיף 21 לחוק הנ"ל קובע:

"21(א) הורשע אדם בעבירה לפי סעיפים 3 או 4, יצווה בית המשפט, זולת אם סבר שלא לעשות כן מנימוקים מיוחדים שיפרט, כי נוסף על כל עונש יחולט רכוש מתוך רכושו של הנידון בשווי של רכוש שהוא -

(1) רכוש שנעברה בו העבירה, וכן רכוש ששימש לביצוע העבירה, שאיפשר את ביצועה או שיועד לכך;

(2) רכוש שהושג, במישרין או בעקיפין, כשכר העבירה או כתוצאה מביצוע העבירה, או שיועד לכך.

סעיף 21 קובע כלל ולפיו מקום שבו אדם הורשע בעבירה לפי סעיף 3 או 4 לחוק איסור הלבנת הון (כפי שהורשע הנאשם) (2) או אז בית משפט מחויב לצוות על חילוט רכוש בשווי הרכוש "שנעברה בו העבירה". הימנעות מחילוט היא החריג לכלל ותיעשה מנימוקים מיוחדים שיפורטו. ור' עניין בלווא, פסקה 14 לפסק דינו של כב' השופט פוגלמן; ע"פ 8312/17 ברהמי נ' מדינת ישראל [פסקה 35 לפסק דינו של כב' הש' עמית] (פורסם בנבו, 17.4.18) (להלן: "עניין ברהמי"); ע"פ 7701/17 סנדלר נ' מדינת ישראל [פסקה 9 להחלטתו של כב' הש' מזוז] (פורסם בנבו, 23.10.17).

ההלכה היא כי "העבירה" כאמור בהוראות סעיף 21(א)(1) וסעיף 21(א)(2) היא עבירה לפי סעיפים 3 ו-4

לחוק איסור הלבנת הון ולא לעבירת המקור. נגזרת מכך סעיף החילוט מקנה לבית המשפט את הסמכות לחלט את כל הרכוש האסור הקשור לעבירות הלבנת ההון, בין אם מדובר ברכוש הקשור בביצוע העבירה או רכוש שהוא בבחינת פירות העבירה (ר' עניין ברהמי, פסקה 31).

המחוקק לא פירט מה יחשב כ"נימוק מיוחד" המצדיק הימנעות מחילוט מלוא הרכוש האסור. בעניין בלווא פירט בית המשפט העליון מה נחשב בעבר "נימוק מיוחד" מבלי שיהיה בכך משום רשימה סגורה. כך בין היתר צוינה "פגיעה קניינית" שתיגרם לנושיו של הנאשם; קיומה של "זכות מוכרעת" ברכוש העברין; מתן פיצוי לקונים תמימים שנפגעו ממעשיו של הנאשם. בית המשפט הוסיף כי במסגרת אותם נימוקים מיוחדים **"יכולים לבוא גם שיקולים פרטניים הנוגעים לנאשם עצמו ולהליך שננקט בעניינו (וזאת בנוסף לסייגים לחילוט רכוש הקבועים לסעיפים 36ג(ב) - (ג) לפקודת הסמים המסוכנים"** (פסקה 46 לפסק דינו של כב' השופט פוגלמן).

מן הכלל אל הפרט:

כספי השוחד שגרף לכיסו הנאשם מגיעים לסכום כולל של **לפחות 2,539,215 ₪** (46,893 ₪ באישום הרביעי, 2,348,322 באישום בחמישי, 144,374 ₪ באישום השישי). המדובר ברכוש שמקורו במישרין מהעבירה, כאמור בסעיף 3(1) לחוק. לסכום זה יש להוסיף את החלק הבלתי ידוע מתוך ה-1,500,000 ₪ שקיבל מזיוה כהן, וכן את שווי ההטבה הגלומה בהעסקת חתנו על ידי "שומרז", כאמור באישום השמיני.

הנאשם ערבב בין כספי השוחד לבין כספים חוקיים וביצע פעולות ברכוש אסור, כאמור בסעיפים 3 ו-4 לחוק איסור הלבנת הון. בהתאם להוראת סעיף 21 לחוק הלבנת סך הסכומים אותם בית המשפט מצווה לחלט, זולת ימצא להימנע מלעשות כן מנימוקים מיוחדים שירשמו עומד על למעלה מ-**6,700,000 ₪**. (וראה סעיפים 11 ו-13 לאישום הרביעי, סעיף 28 לאישום החמישי).

המדינה מבקשת להורות על חילוט רכוש מתוך רכושו של הנאשם 2 בשווי של **1,500,000 ₪**, שהכוונה היא לחילוט מחצית מהנכס.

יוצא אפוא שהמדינה עותרת לחלט פחות מרבע מסכום החילוט אותו יש לחלט על פי חוק. לא זו בלבד, מדובר בבקשת חילוט נמוכה משמעותית מכספי השוחד אותם קיבל הנאשם. נזכיר כי רק במסגרת פרויקט רובע ט"ז, קיבל נאשם 2 כספי שוחד בסך של 2,348,322 ₪. אין בכך כדי לתת מענה לתכלית הקניינית והנאשם אינו נדרש להחזיר את מלוא בולעו ואף לא קרוב לכך. האמור לעיל מלמד כי גם אם היה ממש בכל טענות ב"כ הנאשם 2, אין לומר כי בקשת החילוט מופרזת או שיש לדחותה.

מעבר לכך ולגופן של הטענות, העובדה כי הנכס אותו מבקשת המדינה לחלט הוא רכוש חוקי אינה רלוונטית וזאת נוכח לשון החוק אשר אינה מצמצמת את הוראות החילוט רק לרכוש שהתקבל במישרין בעבירה (שאז ניתן לפעול בהתאם להוראות סעיפים 297 לחוק העונשין וסעיף 39 לפקודת סדר הדין הפלילי). החילוט לפי חוק איסור הלבנת הון בא להרחיב את סעיפי החילוט הקיימים ונוקט בלשון של חילוט רכוש "מתוך רכושו של הנידון" מבלי לסייג זאת לרכוש שהושג במישרין במסגרת ביצוע העבירה.

עובר למתן ההחלטה זומנה אשתו של נאשם 2, נשמעו דבריה ובכלל אלה היעדר טענות הנוגעות לרכוש האסור שהועבר על ידי הנאשם למי מילדיהם. אשר להוראות סעיף 36ג לפקודת הסמים המסוכנים, סייגים לחילוט רכוש, הרי שגם לאחר חילוט מחצית מהנכס יישאר בידי הנאשם 2 וזוגתו סכום של לפחות 1,375,000 ₪. בנוסף, לנאשם 2 ולזוגתו פנסיה וקצבת זקנה בסכום חודשי של לפחות 21,000 ₪. יש בכך למלא אחר דרישות הוראת סעיף 36ג(ב) לפקודה.

אשר לטענה לפיה יש לנכות מהסכומים אותם ניתן לחלט את הוצאותיו של הנאשם 2 ובכלל אלה את המס ששילם עליהם, הרי שיש לדחותה. נזכיר כי מלכתחילה המדינה מבקשת לחלט רק רבע מגובה הסכום הניתן לחילוט. מעבר לכך, בעניין בלווא בית המשפט העליון קבע במפורש כי בקביעת הרכוש הניתן לחילוט אין לנכות הוצאות שנשאו בהן הנאשמים ובכלל זאת גם לא תשלומי מס:

"אין מקום לקבל את גישת בית המשפט המחוזי שלפיה בשלב החילוט יש להפחית מהרכוש שבו נעברה עבירה לפי חוק איסור הלבנת הון הוצאות שנשאו בהם נאשמים, גם אם אלה - כשלעצמן ובמנותק מהמסכת העבריינית - היו כשרות. מסקנה זו נובעת מלשונו של סעיף (א) לחוק, והיא עולה בקנה אחד עם מטרותיו של החילוט בהליך הפלילי". ובהמשך: **"אקדים ואמר כי לגישתי אין מקום להבחין בין תשלומי מס שנאשם פלוני שילם כתוצאה מקבלת כספים שבהם הוצעו עבירות הלבנת הון לבין הוצאות אחרות שכן נשא הנאשם מתוך אותם כספים שלגביהם מצאנו כי אין מקום להוציאם מהגדת הרכוש בר החילוט לפי סעיף 21(א) לחוק איסור הלבנת הון".** בדומה: **"אני סבור כי מטעמים של מדיניות שיפוטית ואף משיקולים מעשיים, לא יהיה זה נכון לכרוך בגדרי החלטה על חילוט לפי חוק איסור הלבנת הון, את הבירור לגבי נטל המס שבו נשא נאשם בעקבות קבלת תקבולים שבהם בוצעה עבירה לפי חוק זה"** (פסקאות 38-43).

יצוין כי בענייננו הדברים מקבלים משנה תוקף שהרי בשונה מעניין בלווא שבו אין חולק שחלק מהתמורה שניתנה לנאשמים הייתה עבור עבודה לגיטימית, בענייננו מעשיו של הנאשם 2 "צבועים" מתחילתם ועד סופם בחוסר חוקיות. זאת נאמר בנפרד מכך שלא הונחה בפני בית המשפט בדל ראיה בנוגע לגובה תשלומי המס ששולמו כפי טענת הנאשם 2.

גם הטענות הנוגעות לעו"ד מור כהן שתואר על ידי הסנגור כמי **"שלא הועמד לדין על אף שהודה כי משך ממנה מאות אלפי שקלים ושזו הייתה פעילותה היחידה של החברה"** אין בהן כדי לשנות ביחס לגובה החילוט. בעניין זה אציין כי ישנו קושי להסתמך על טענה בגדרה ה"חצים" מופנים לכיוונו של עו"ד מור כהן כשותף לעבירות הלבנת ההון בשעה שקו ההגנה המרכזי של הנאשם 2 היה כי פעל כדין בהסתמך על עצתו של עו"ד מור כהן. יתר על כן, גם אם היה ממש בטענה, הרי שהנאשם 2 הורשע באופן אישי, בנוסף לחברה, בקבלת מלוא סכומי השוחד. מעורבות אפשרית של אדם אחר אין בה כדי לחתור תחת סמכות החילוט הקיימת לגבי כל הסכומים שפורטו מעלה (ור' בעניין זה דברי בית המשפט העליון בעניין פיישר, כב' השופט זילברטל, שלצד שלילת האפשרות לכפל חילוט במקרה שהובא בפניו, לא שלל הדבר כאשר העבירות מבוצעות על ידי שני אנשים שונים).

מן המקובץ לעיל, לאחר שנדרשתי למכלול נסיבות העניין, טיעוני הצדדים, נסיבות ביצוע העבירה והפסיקה הנוהגת מצאתי כי יש מקום להורות חילוט על מחצית משווי הנכס ובסכום שלא יעלה על 1,375,000 ₪.

בנוסף, הנני לקבוע כי מכירת הנכס וחילוט מחצית משווי יבוצעו רק בעוד 12 חודשים מהיום (להלן: **"תקופת האורכה"**). ניתנת לנאשם 2 אפשרות לשלם לקופת המדינה במהלך תקופת האורכה את הסך של 1,375,000 ₪ במקום חילוטו של הנכס.

חילוט בעניינו של נאשם 1:

החילוט הכספי בעניינו של נאשם 1, נעשה בהתאם להוראת סעיף 297 לחוק העונשין עם הוראת סעיף 39 + 32 לפקודת סדר הדין הפלילי. המאשימה מבקשת לחלט את יתרת הנכסים הכוללת על סך 197,000 ₪ שהיו בחשבון הבנק המשותף לנאשם 1 ואשתו במועד הגשת כתב האישום בשנת 2017 ונתפסו בצו זמני.

היקף השוחד שקיבל הנאשם 1 בהתאם להכרעת הדין הינו בהיקף של כ - 240,000 ₪ (80,000 ₪ בפרויקט "מגדלי

נוף", ו-160,000 ₪ ביחס למגרש 136). לכאורה, היה מקום להורות על חילוט מלוא הסכום המבוקש על ידי המאשימה, לרבות הפירות של הכספים שנתפסו בבחינת חפץ "שניתן כשכר בעד ביצוע העבירה" או "מה שניתן כשוכד למה שניתן במקומו".

אף שכך, מצאתי להורות על חילוט חלקי בלבד. בעניין זה, אציין כי ל"אמרי נועם" היו גם הכנסות בגין חלקו של הנאשם 1 בקבלת אישור המנהל לפרויקט "מבוא אשדוד" ובגין העזרה שנתן לנאשם 2 בפרויקט "פרחי בית שמש". התמורה בגין כספים אלו הועברה לחברה בתחילת שנת 2006. עיון בתדפיס עו"ש של חברת "אמרי נועם" מלמד כי אף שמרביתם המוחלט של הכספים הועברו מ"אמרי נועם" לחשבון הבנק של במהלך שנת 2005, חלק מסוים הועבר בחודשים 1-3.06. לגבי החלק האחרון, אין לומר בהכרח שמדובר בכספי שוכד. מעבר לכך, ואלו עיקר הדברים, הנאשם 1 נעדר מקורות הכנסה והוא אינו עובד מזה מספר שנים; מצבה הרפואי של אשתו בכי רע והיא אינה עובדת. גם בעת שעבדה, השתכרה משכורת נמוכה ביותר. חשבון הבנק שנתפס משותף לנאשם 1 ולאשתו. בשים לב לאמור לעיל, בהצטרף לרכיב הקנס שבכוונתי להשית על הנאשם והכל בזיקה להוראת סעיף 36ג(ב) לפקודת הסמים המסוכנים, מצאתי כי יש מקום להורות על סך של 75,000 ₪. סכום זה יחולט בהתאם להסכמה הדיונית אליה הגיעו הצדדים, מתוך קרן ההשתלמות.

אחרית דבר:

אלמלא חלוף הזמן, אחדות הענישה גילו של נאשם 2 (על המשקל שניתן לכל אחד מהם בנפרד), נסיבותיו האישיות של נאשם 1, היה מקום להשית על הנאשמים עונשים חמורים בהרבה מאלה שייגזרו עליהם בסופם של דברים.

סוף דבר, מכל המקובץ לעיל, הנני לגזור על הנאשמים את העונשים הבאים:

על הנאשם 1:

- א. 5 שנים מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו.
- ב. 12 חודשים מאסר על תנאי למשך שלוש שנים מיום שחרורו, שלא יעבור עבירה לפי פרק ט' סימן ה' לחוק העונשין.
- ג. 6 חודשים מאסר על תנאי למשך שלוש שנים מיום שחרורו, שלא יעבור עבירה לפי סעיף 284 לחוק העונשין.
- ד. 100,000 ₪ קנס או 5 חודשים מאסר בפועל תמורתו. הקנס ישולם ב-20 תשלומים חודשיים, שווים ורצופים החל מיום 01.08.22.

על הנאשם 2:

- א. 6 שנים מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו.
- ב. 12 חודשים מאסר על תנאי למשך שלוש שנים מיום שחרורו, שלא יעבור עבירה לפי פרק ט' סימן ה' לחוק העונשין או עבירה לפי חוק איסור הלבנת הון.
- ג. 6 חודשים מאסר על תנאי למשך שלוש שנים מיום שחרורו, שלא יעבור עבירה לפי סעיף 284 לחוק העונשין או עבירה לפי פקודת מס הכנסה.
- ד. 200,000 ₪ קנס או 8 חודשים מאסר בפועל תמורתו. הקנס ישולם ב-40 תשלומים חודשיים, שווים ורצופים החל מיום 1.8.22.

חילוט בעניין נאשם 2:

כאמור בפרק החילוט, הנני מורה ב התאם לסעיף 21 לחוק איסור הלבנת הון, על חילוט מחצית מהדירה בכתובת למרחב 8, אשדוד, הידועה כנכס המקרקעין בגוש 2068, חלקה 140, גוש 2029, חלקה 30, תת חלקה 77 ובסכום של 1,375,000 ₪.

מכירת הנכס וחילוט מחצית משווי בסך של 1,375,000 ₪, יבוצעו רק בעוד 12 חודשים מהיום (להלן: "**תקופת האורכה**"). ניתנת לנאשם 2 אפשרות לשלם לקופת המדינה במהלך תקופת האורכה את הסך של 1,375,000 ₪ במקום חילוטו של הנכס. ככל שלא בידי הנאשם לשלם את הסך הנ"ל צו החילוט ימומש מיד בתום תקופת האורכה.

למען הסר ספק, למעט החילוט הנ"ל כל יתר הצווים שהוטלו על נכסים וכספים של הנאשמים שהוטלו במסגרת סעדים זמניים, מבוטלים. רכוש שנתפס בפועל יושב לבעליו.

חילוט בעניין נאשם 1:

כאמור בפרק החילוט, הנני להורות על חילוט סך של 75,000 ₪ מתוך קרן ההשתלמות של הנאשם 1.

קלון:

הנני לקבוע כי יש במעשה הנאשמים קלון וכי בנוסף, הם פסולים מלכהן כחברי וועדה לתכנון ובניה, כאמור בהוראת סעיף 44ב(ב) לחוק התכנון והבניה.

על הנאשמת 3:

הנני גוזר על הנאשמת 3, קנס (סמלי) בסך 100 ₪.

זכות ערעור בתוך 45 יום לבית המשפט העליון.

ניתן היום, כ"ב סיוון תשפ"ב, 21 יוני 2022, במעמד הצדדים.

דניאל בן טולילה, שופט